

Sbírka soudních rozhodnutí

STANOVISKO GENERÁLNÍHO ADVOKÁTA
MELCHIORA WATHELETA
přednesené dne 4. prosince 2014¹

Věc C-536/13

„Gazprom“ OAO

[žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (Litva)]

„Prostor svobody, bezpečnosti a práva — Soudní spolupráce v občanských věcech — Nařízení (ES) č. 44/2001 — Zákaz ‚Anti-suit injunction‘ vydaný rozhodčím soudem nacházejícím se v členském státě — Zákaz zahájit řízení před soudem jiného členského státu — Příkaz omezit návrhová žádání vznesená v žalobě podané u soudu — Právo soudu tohoto druhého členského státu odepřít uznat rozhodčí nález — Nezávislé rozhodnutí soudu o své příslušnosti ohledně sporu, který spadá do působnosti nařízení (ES) č. 44/2001 — Zajištění přednosti unijního práva a účinnosti nařízení (ES) č. 44/2001“

I – Úvod

1. Projednávaná žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká statusu rozhodčího řízení a „anti-suit injunctions“ z hlediska nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech² (dále jen „nařízení Brusel I“), které bude od 10. ledna 2015³ nahrazeno nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1215/2012 ze dne 12. prosince 2012 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech⁴ (dále jen „nařízení Brusel I (přepracované znění)“).

2. Přestože k této problematice existuje hojná a v právní nauce často komentovaná judikatura, rozhodl se Soudní dvůr přidělit tuto věc na základě některých skutkových nebo právních okolností, které jsou pro ni charakteristické, velkému senátu, což by mu mělo poskytnout možnost upřesnit a vyjasnit vztah mezi unijním právem a mezinárodním rozhodčím řízením, jež má slovy generálního advokáta Darmona „[...] zásadní význam pro mezinárodní obchodní společenství“, jelikož je „nejčastějším způsobem řešení sporů v mezinárodním obchodu“⁵.

1 — Původní jazyk: francouzština.

2 — Úř. věst. 2001, L 12, s. 1; Zvl. vyd. 19/04, s. 42.

3 — S výjimkou článků 75 a 76, které jsou použitelné již od 10. ledna 2014.

4 — Úř. věst. L 351, s. 1.

5 — Stanovisko generálního advokáta Darmona ve věci Rich (C-190/89, EU:C:1991:58, bod 3).

II – Právní rámec

A – *Unijní právo*

1. Nařízení Brusel I

3. Článek 1 kapitoly I nařízení Brusel I, nadepsané „Oblast působnosti“, zní následovně:

„1. Toto nařízení se vztahuje na věci občanské a obchodní bez ohledu na druh soudu. Nevztahuje se zejména na věci daňové, celní a správní.

2. Toto nařízení se nevztahuje na:

[...]

d) rozhodčí řízení.

[...]“

4. Článek 2 odst. 1 kapitoly II tohoto nařízení, nadepsané „Příslušnost“, stanoví:

„Nestanoví-li toto nařízení jinak, mohou být osoby, které mají bydliště na území některého členského státu, bez ohledu na svou státní příslušnost žalovány u soudů tohoto členského státu.“

5. Podle čl. 4 odst. 1 nařízení Brusel I:

„Nemá-li žalovaný bydliště na území některého členského státu, určuje se příslušnost soudů každého členského státu podle jeho vlastních právních předpisů, s výhradou článků 22 a 23.“

6. Článek 32 kapitoly III tohoto nařízení, nadepsané „Uznávání a výkon“, stanoví:

„Pro účely tohoto nařízení se rozhodnutím rozumí každé rozhodnutí vydané soudem členského státu bez ohledu na to, je-li označeno jako [...]“

7. Podle čl. 33 odst. 1 této kapitoly III:

„Rozhodnutí vydaná v některém členském státě jsou v ostatních členských státech uznávána, aniž by bylo vyžadováno zvláštní řízení.“

8. Článek 34 uvedené kapitoly stanoví:

„Rozhodnutí se neuznává:

1. je-li takové uznání zjevně v rozporu s veřejným pořádkem členského státu, v němž se o uznání žádá;

[...]“

2. Nařízení Brusel I (přepracované znění)

9. V oblasti, které se týká projednávaná věc, tedy v oblasti vztahů mezi rozhodčím řízením a nařízením Brusel I, je třeba zmínit dvě ustanovení nového nařízení, a sice bod 12 odůvodnění a článek 73.

10. Bod 12 odůvodnění zní následovně:

„Toto nařízení by se nemělo vztahovat na rozhodčí řízení. Žádné ustanovení tohoto nařízení by nemělo bránit soudům členského státu, je-li u nich podána žaloba ve věci, ohledně které strany uzavřely rozhodčí dohodu, aby v souladu s vnitrostátním právem odkázaly strany na rozhodčí řízení, nebo aby řízení přerušily nebo zastavily, a aby přezkoumaly, zda je rozhodčí dohoda neplatná, neúčinná nebo nezpůsobilá k použití.

Rozhodnutí vydané soudem členského státu ohledně toho, zda je rozhodčí dohoda platná, účinná nebo způsobilá k použití či nikoliv, by nemělo podléhat pravidlům pro uznání a výkon stanoveným tímto nařízením bez ohledu na to, zda o této otázce soud rozhodoval ve věci samé nebo jako o předběžné otázce.

Na druhou stranu, pokud soud členského státu vykonávající pravomoc podle tohoto nařízení nebo podle vnitrostátního práva rozhodl, že rozhodčí dohoda je neplatná, neúčinná nebo nezpůsobilá k použití, nemělo by to bránit tomu, aby bylo rozhodnutí soudu ve věci samé uznáno a případně vykonáno v souladu s tímto nařízením. Tím by neměla být dotčena pravomoc soudů členských států rozhodnout o uznání a výkonu rozhodčích nálezů v souladu s Úmluvou o uznávání a výkonu cizích rozhodčích nálezů podepsanou v New Yorku dne 10. června 1958 (dále jen „Newyorská úmluva z roku 1958“), která se uplatní přednostně před tímto nařízením.

Toto nařízení by se nemělo vztahovat na žaloby nebo související řízení týkající se zejména ustavení rozhodčího soudu, pravomoci rozhodců, vedení rozhodčího řízení nebo jakýchkoli jiných aspektů takového řízení, ani na žalobu či rozhodnutí týkající se zrušení, přezkumu, odvolání, uznání nebo výkonu rozhodčího nálezu.“

11. Článek 73 odst. 2 kapitoly VII tohoto nařízení, nadepsané „Vztahy k jiným nástrojům“, stanoví:

„Tímto nařízením není dotčeno uplatňování Newyorské úmluvy z roku 1958.“

B – Newyorská úmluva z roku 1958

12. Článek I Úmluvy o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů uzavřené v New Yorku dne 10. června 1958, (dále jen „Newyorská úmluva z roku 1958“) stanoví v prvním odstavci:

„Tato úmluva se vztahuje na uznání a výkon rozhodčích nálezů, vyplývajících ze sporů mezi osobami fyzickými nebo právníckými a vydaných na území jiného státu než toho, v němž je žádáno o jejich uznání a výkon. Úmluva se vztahuje také na rozhodčí nálezy, které nejsou pokládány za nálezy místní (národní) ve státě, v němž je žádáno o jejich uznání a výkon.“

13. Článek II odst. 3 této Úmluvy stanoví:

„Soud Smluvního státu, u něhož byla podána žaloba v záležitosti, o níž strany uzavřely dohodu ve smyslu tohoto článku, odkáže strany na rozhodčí řízení k žádosti jedné z nich, ledaže zjistí, že zmíněná dohoda je neplatná, neúčinná nebo nezpůsobilá k použití.“

14. Článek III uvedené úmluvy zní:

„Každý Smluvní stát uzná rozhodčí nález za závazný a povolí jeho výkon podle předpisů o řízení, jež platí na území, kde nález je uplatňován, za podmínek stanovených v následujících člácích. [...]“

15. Článek V této Úmluvy stanoví podmínky, za kterých lze odeprít uznání a výkon rozhodčího nálezu:

- „1. Uznání a výkon nálezu mohou být odeprény na žádost strany, proti níž je nález uplatňován, pouze tehdy, když tato strana prokáže příslušnému orgánu země, v níž je žádáno o uznání a výkon:
- a) že strany dohody zmíněné v čl. II byly podle zákona, který se na ně vztahuje, nezpůsobilé k jednání, nebo že zmíněná dohoda není platná podle práva, jemuž strany tuto dohodu podrobily, nebo, není-li v tom směru nic uvedeno, podle práva země, kde nález byl vydán, nebo
 - b) že strana, proti níž je nález uplatňován, nebyla řádně vyrozuměna o ustanovení rozhodce nebo o rozhodčím řízení nebo nemohla z jakýchkoliv jiných důvodů uplatnit své požadavky nebo
 - c) že nález se týká sporu, pro který nebyla uzavřena rozhodčí smlouva, nebo který není v mezích rozhodčí doložky nebo že nález obsahuje rozhodnutí přesahující dosah úmluvy o rozhodci nebo rozhodčí doložky; mohou-li však být části rozhodčího nálezu ve věcech podrobených rozhodčímu řízení odděleny od části nálezu ve věcech, které mu nejsou podrobeny, ta část nálezu, která obsahuje rozhodnutí o věcech podrobených rozhodčímu řízení, může být uznána a vykonána nebo
 - d) že složení rozhodčího soudu nebo rozhodčí řízení nebylo v souladu s ujednáním stran nebo, nebylo-li takového ujednání, že nebylo v souladu se zákony země, kde se rozhodčí řízení konalo, nebo
 - e) že nález se dosud nestal pro strany závazným nebo byl zrušen nebo že jeho výkon byl odložen příslušným orgánem země, v níž nebo podle jejíhož právního řádu byl vydán.
2. Uznání a výkon rozhodčího nálezu mohou být také odeprény, jestliže příslušný orgán země, kde se žádá o uznání a výkon, zjistí:
- a) že předmět sporu nemůže být předmětem rozhodčího řízení podle práva této země nebo
 - b) že uznání nebo výkon nálezu by byl v rozporu s veřejným pořádkem této země.“

16. Litva ratifikovala Newyorskou úmluvu z roku 1958 přijetím rezoluce (nutarimas) č. I-760 Litevského parlamentu (Seimas) ze dne 17. ledna 1995.

C – Litevské právo

17. Kapitola X druhé knihy litevského občanského zákoníku je nadepsána „Prošetřování činností právnické osoby“ a zahrnuje články 2.124 až 2.131.

18. Článek 2.124 tohoto občanského zákoníku, nadepsaný „Obsah prošetření činností právnické osoby“, stanoví:

„Osoby uvedené v článku 2.125 [...] mají právo navrhnout soudu, aby ustanovil znalce, kteří určí, zda právnická osoba nebo její řídicí orgány či jejich členové jednali náležitým způsobem, a aby v případě zjištění závadnosti jejich činnosti uplatnil opatření uvedená v článku 2.131 [...]“

19. Podle čl. 2.125 odst. 1 bodu 1 uvedeného zákoníku může takový návrh podat akcionář nebo více akcionářů, kteří vlastní alespoň jednu desetinu akcií právnické osoby.

20. Opatření upravená v článku 2.131 tohoto zákoníku zahrnují mimo jiné zrušení rozhodnutí přijatých řídicími orgány právnické osoby, vyloučení nebo dočasné pozastavení pravomocí členů jejich orgánů a možnost uložit právnické osobě, aby podnikla některá opatření či aby se zdržela určitého jednání.

III – Spor v původním řízení a předběžné otázky

21. Lietuvos dujos AB (dále jen „Lietuvos dujos“) je akciová společnost založená podle litevského práva, jejíž hospodářskou činností je nákup plynu od společnosti „Gazprom“ OAO (dále jen „Gazprom“) (Ruská federace), jeho přeprava do Litvy a distribuce v tomto státě, jakož i správa plynovodů a dodávky plynu do Kaliningradské oblasti, která je součástí Ruské federace. Tato společnost se nezabývá průzkumem těžby plynu ani jeho produkcí.

22. V době rozhodné z hlediska skutkového stavu ve věci v původním řízení byly hlavními akcionáři Lietuvos dujos německá společnost E.ON Ruhrgas International GmbH (38,91 %), ruský veřejnoprávní podnik Gazprom (37,1 %) a Litevská republika (17,7 %).

23. Gazprom je vertikálně integrovaným podnikem a má v odvětví plynu dominantní postavení. Svůj podíl na základním kapitálu společnosti Lietuvos dujos získal prostřednictvím smlouvy o nákupu akcií ze dne 24. ledna 2004⁶. Článek 7.4.1 této dohody stanoví:

„[Gazprom] dodává plyn spotřebitelům v Litevské republice po dobu 10 let a v rozsahu pokrývajícím poptávku alespoň 90 % všech spotřebitelů v Litevské republice. Za dodávky zemního plynu do Litevské republiky jsou hrazeny přiměřené ceny, které zohledňují podmínky na trhu dodavatelů energií Litevské republiky.“

24. Článek 7.4.2.3 uvedené dohody stanoví:

„Cena zemního plynu se stanoví podle vzorce uvedeného v dohodě platné pro dodávky plynu uzavřené mezi společnostmi [Gazprom] a [Lietuvos dujos]. Tento vzorec se může měnit podle vývoje cen alternativních paliv v Litevské republice.“

25. V dalším textu budu dohodu, na kterou odkazuje článek 7.4.2.3, nazývat „dohodou o dlouhodobých dodávkách plynu“.

26. Tato dohoda o dlouhodobých dodávkách plynu uzavřená v roce 1999, tedy před vstupem společnosti Gazprom do kapitálu Lietuvos dujos, pokrývala období od roku 2000 do roku 2015 a byla několikrát pozměněna v rámci vyjednávání mezi společnostmi Gazprom a Lietuvos dujos.

27. Dne 24. března 2004 uzavřela Gazprom také „akcionářskou dohodu“ se společností E.ON Ruhrgas International GmbH a fondem pro správu státního majetku jednajícím jménem Litevské republiky, který byl později nahrazen Ministerstvem energetiky Litevské republiky.

28. Článek 6.1(1.9) této dohody stanoví, že akcionáři „[...] dbají [...], aby podle podmínek, které jsou vzájemně přijatelné a výhodné pro [Lietuvos dujos] a [akcionáře] a na základě smluvních závazků existujících mezi společnostmi [Lietuvos dujos] a [Gazprom], byl zajištěn: (i) dlouhodobý tranzit plynu do Kaliningradské oblasti Ruské federace [...], (iii) dlouhodobé dodávky pro společnost Lietuvos dujos“.

6 — Kopie této smlouvy v litevském jazyce je k dispozici na webových stránkách ministerstva energetiky Litevské republiky: <http://www.enmin.lt/lt/news/gazprom.pdf>.

29. Na dohodu akcionářů se vztahuje litevské právo. Článek 7.14 této dohody obsahuje ujednání o rozhodčím řízení, podle něhož „[v]šechny nároky, spory nebo porušení týkající se této dohody nebo jejího neplnění, její platnosti, účinků nebo ukončení, budou řešeny v rozhodčím řízení v souladu s rozhodčím řádem Rozhodčího institutu Stockholmské obchodní komory. Místem rozhodčího řízení, v němž budou rozhodovat tři rozhodci (jmenovaní Rozhodčím institutem), bude Stockholm ve Švédsku a jazykem rozhodčího řízení bude angličtina.“⁷

30. Dne 8. února 2011 zaslalo ministerstvo energetiky dopis generálnímu řediteli společnosti Lietuvos dujos, V. Valentukevičiusevi a dalším dvěma členům představenstva této společnosti jmenovaným společností Gazprom, V. Golubevovi a K. Seleznevovi, v němž jim vytкло, že při sjednávání změn vzorce pro výpočet ceny plynu obsaženého v dohodě o dlouhodobých dodávkách plynu nejednali v zájmu společnosti Lietuvos dujos.

31. Dne 25. března 2011 podalo ministerstvo energetiky žalobu proti společnosti Lietuvos dujos a V. Valentukevičiusevi, V. Golubevovi a K. Seleznevovi u Vilniaus apygardos teismas (krajský soud ve Vilniusu), již se domáhalo prošetření činností společnosti Lietuvos dujos (článek 2.124 a násl. litevského občanského zákoníku).

32. V této žalobě ministerstvo energetiky tvrdilo, že změnami dohody o dlouhodobých dodávkách plynu byly porušeny zájmy Litevské republiky jakožto akcionáře společnosti Lietuvos dujos a neoprávněně zvýhodněny zájmy společnosti Gazprom v tom směru, že cena, za kterou Lietuvos dujos nakupovala plyn od společnosti Gazprom, není přiměřená. Mezi dalšími požadavky ministerstva energetiky bylo to, aby litevský soud odvolal V. Valentukevičiuse, V. Golubeva a K. Selezneva z funkcí a uložil Lietuvos dujos, aby zahájila jednání se společností Gazprom za účelem stanovení přiměřené a spravedlivé kupní ceny za plyn.

33. Vzhledem k tomu, že společnost Gazprom měla za to, že tato žaloba porušila ujednání o rozhodčím řízení obsažené v článku 7.14 akcionářské dohody, podala dne 29. srpna 2011 u Rozhodčího institutu Obchodní komory ve Stockholmu návrh na zahájení rozhodčího řízení proti ministerstvu energetiky a domáhala se u Rozhodčího soudu, aby tomuto ministerstvu nařídil zpětvzetí žaloby, kterou podalo u litevských soudů. Tento návrh na zahájení rozhodčího řízení zaregistroval Rozhodčí institut Obchodní komory ve Stockholmu pod číslem V (125/2011).

34. Dne 9. prosince 2011 ministerstvo energetiky svou žalobu pozměnilo. Ve své upravené žalobě již nepožadovalo mimo jiné odvolání V. Valentukevičiuse, V. Golubeva a K. Selezneva, ale ponechalo v ní svůj požadavek, aby bylo společnosti Lietuvos dujos uloženo zahájit jednání se společností Gazprom za účelem stanovení přiměřené a spravedlivé kupní ceny za plyn.

35. Spor mezi společností Gazprom a Litevskou republikou byl v březnu 2012 rozšířen o další mezinárodní rozhodčí řízení zahájené společností Gazprom u Stálého rozhodčího soudu v Haagu. V tomto rozhodčím řízení napadla Gazprom rozhodnutí litevské vlády postupovat podle článku 9 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/73/ES ze dne 13. července 2009 o společných pravidlech pro vnitřní trh se zemním plynem a o zrušení směrnice 2003/55/ES⁸ a oddělit v rámci společnosti Lietuvos dujos činnosti provozovatele soustavy pro přepravu plynu od činností výroby a dodávek plynu, což znamenalo, že Gazprom již nemohla být akcionářem společnosti Lietuvos dujos.

7 — „Any claim, dispute or contravention in connection with this Agreement, or its breach, validity, effect or termination, shall be finally settled by arbitration in accordance with the Rules of the Arbitration Institute of the Stockholm Chamber of Commerce. The place of arbitration shall be Stockholm, Sweden, the number of arbitrators shall be three (all to be appointed by the Arbitration Institute) and the language of arbitration shall be English“.

8 — Úř. věst. L 211, s. 94, Zvl. vyd. 12/02, s. 230.

36. V rámci tohoto druhého mezinárodního rozhodčího řízení Gazprom tvrdí, že transpozicí a prováděním této směrnice porušila Litevská republika povinnosti, které pro ni vyplývají ze Smlouvy uzavřené dne 29. června 1999 mezi vládou Ruské federace a vládou Litevské republiky o podpoře a vzájemné ochraně investic⁹.

37. Dne 31. července 2012 vydal Rozhodčí soud ustavený ve věci V (125/2011) nález („final award“) (dále jen „rozhodčí nález“), kterým návrhu společnosti Gazprom částečně vyhověl¹⁰. Podle názoru Rozhodčího soudu byla řízením zahájeným ministerstvem energetiky u Vilniaus apygardos teismas částečně porušeno ujednání o rozhodčím řízení obsažené v akcionářské dohodě. Uložil proto ministerstvu energetiky, aby vzalo zpět některé návrhy předložené u Vilniaus apygardos teismas (zejména požadavek nařídít společnosti Lietuvos Dujos, aby zahájila jednání se společností Gazprom za účelem stanovení přiměřené a spravedlivé ceny za nákup plynu) a přeformulovalo jeden z těchto návrhů tak, aby respektovalo jím přijatý závazek předkládat spory spadající do působnosti akcionářské dohody k rozhodování v rozhodčím řízení.

38. Dne 3. září 2012 vyhověl Vilniaus apygardos teismas žalobě ministerstva energetiky a rozhodl ustanovit znalce na prošetření činností společnosti Lietuvos Dujos. Tento soud rovněž konstatoval, že je příslušný k rozhodnutí o této žalobě, která nemůže být podle litevského práva předmětem rozhodčího řízení.

39. Lietuvos dujos, jakož i V. Valentukevičius, V. Golubev a K. Seleznev podali proti tomuto rozhodnutí odvolání u Lietuvos apeliacinis teismas (Odvolací soud Litvy). Společnost Gazprom se na tento soud obrátila s požadavkem o uznání a výkon rozhodčího nálezu na základě Newyorské úmluvy z roku 1958.

40. V říjnu 2012 podala Litevská republika návrh na zahájení rozhodčího řízení proti společnosti Gazprom u Rozhodčího institutu Obchodní komory ve Stockholmu, v jehož rámci tvrdila, že změny v dohodě o dlouhodobých dodávkách plynu, k nimž došlo mezi léty 2004 a 2012, byly v rozporu s podmínkami kupní smlouvy akcií ze dne 24. ledna 2004 a požadovala náhradu škody spolu s úroky ve výši 1,9 miliardy amerických dolarů (USD)¹¹.

41. Usnesením ze dne 17. prosince 2012 rozhodl Lietuvos apeliacinis teismas, že návrhu společnosti Gazprom nevyhoví na základě článku V odst. 2 písm. a) a b) Newyorské úmluvy z roku 1958.

42. Lietuvos apeliacinis teismas konkrétně rozhodl, že Rozhodčí soud nemá pravomoc rozhodovat o otázce, která již byla předložena Vilniaus apygardos teismas a posuzována tímto soudem, jenž svým usnesením ze dne 3. září 2012 rozhodl, že spory ve smyslu článku 2.134 občanského zákoníku nelze řešit v rozhodčím řízení. Lietuvos apeliacinis teismas tedy právem odmítl uznání a výkon rozhodčího nálezu na základě čl. V odst. 2 písm. a) Newyorské úmluvy z roku 1958.

43. Lietuvos apeliacinis teismas měl rovněž za to, že omezením možnosti litevského státu jednat před litevským soudem a odepřením pravomoci litevských soudů vyslovit se k jejich příslušnosti porušil rozhodčí nález zásadu nezávislosti soudů zakotvenou v čl. 109 odst. 2 Litevské ústavy. V tomto ohledu dospěl k závěru, že rozhodčí nález porušil litevský veřejný pořádek a odmítl jej tentokrát uznat a vykonat na základě čl. V odst. 2 písm. b) Newyorské úmluvy z roku 1958.

9 — Viz novinový článek Alyxe Barkera „Gazprom v. Lithuania: cast list out“ zveřejněný dne 31. července 2012 na webových stránkách Global Arbitration Review (<http://globalarbitrationreview.com/news/article/30730/gazprom-v-lithuania-cast-list-out/>), jakož i oznámení s názvem „OAO Gazprom v. Litevská republika“ zveřejněné na webových stránkách Stálého rozhodčího soudu (http://www.pca-cpa.org/showpage.asp?pag_id=1471).

10 — Konečný nález ze dne 31. července 2012 ve věci V (125/2011) je dostupný na webových stránkách Global Arbitration Review (http://www.globalarbitrationreview.com/cdn/files/gar/articles/Gazprom_v_Lithuania_Final_Award.pdf).

11 — Viz novinový článek Kyriakiho Karadelise „Lithuania gas price arbitration take off“ zveřejněný dne 5. října 2012 na webových stránkách Global Arbitration Review (<http://globalarbitrationreview.com/news/article/30876/lithuania-gas-price-arbitration-takes-off/>).

44. Usnesením ze dne 21. února 2013 zamítl Lietuvos apeliacinis teismas odvolání podané společností Lietuvos dujos a V. Valentukevičiusem, V. Golubevem a K. Seleznevem proti rozhodnutí Vilniaus apygardos teismas zahájit prošetřování činností společnosti Lietuvos dujos.

45. Tato dvě usnesení Lietuvos apeliacinis teismas byla napadena kasačními opravnými prostředky u předkládajícího soudu, který usnesením ze dne 21. listopadu 2013 rozhodl přerušit řízení o kasačním opravném prostředku podaném proti rozhodnutí Lietuvos apeliacinis teismas o prošetření činností Lietuvos dujos do doby než rozhodne o kasačním opravném prostředku týkajícím se uznání a výkonu rozhodčího nálezu.

46. V rámci posledně uvedeného kasačního opravného prostředku požadovala Gazprom zrušení usnesení Lietuvos apeliacinis teismas ze dne 17. prosince 2012 a přijetí nového usnesení, jímž bude vyhověno její žádosti o uznání a výkonu rozhodčího nálezu. Ministerstvo energetiky navrhovalo tento opravný prostředek zamítnout na základě čl. V odst. 2 písm. b) Newyorské úmluvy z roku 1958 a tvrdilo, že rozhodčí nález představuje „anti-suit injunction“ a jeho uznání a výkon by byly v rozporu s nařízením Brusel I, jak bylo vyloženo v rozsudku Allianz a Generali Assicurazioni Generali (C-185/07, EU:C:2009:69).

47. Za těchto okolností se Lietuvos Aukščiausiasis Teismas rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:

- „1) Má soud členského státu právo odmítnout uznat nález rozhodčího soudu z důvodu, že tento nález omezuje právo soudu rozhodnout, zda je příslušný k projednání věci podle pravidel o soudní příslušnosti v nařízení č. 44/2001, v případě, že rozhodčí soud vydá ‚anti-suit injunction‘ a zakáže účastníkovi řízení podat určité návrhy k soudu členského státu, který je podle pravidel o soudní příslušnosti v nařízení č. 44/2001 příslušný k projednání podstaty občanskoprávní věci?
- 2) V případě kladné odpovědi na první otázku, platí totéž i v případě, že ‚anti-suit injunction‘ vydaný rozhodčím soudem účastníkovi řízení přikazuje, aby omezil své návrhy týkající se věci, která je projednávána v jiném členském státě a soud tohoto členského státu je příslušný k projednání této věci podle pravidel o soudní příslušnosti obsažených v nařízení č. 44/2001?
- 3) Může vnitrostátní soud ve snaze zajistit přednost unijního práva a užitečný účinek nařízení č. 44/2001 odmítnout uznat nález rozhodčího soudu, jestliže tento nález omezuje právo vnitrostátního soudu rozhodnout o své příslušnosti a pravomoci ve věci, která spadá do působnosti nařízení č. 44/2001?“

48. Dne 10. června 2014 oznámila Rada pro hospodářskou soutěž Litevské republiky, že společnost Gazprom uložila pokutu ve výši 123 096 700 litevských litasů (LTL) (přibližně 35,6 milionu eur) za porušení podmínek, které byly této společnosti uloženy při nabytí jejího podílu v základním kapitálu společnosti Lietuvos dujos¹².

49. Dne 12. června 2014 oznámila Gazprom své rozhodnutí o prodeji tohoto podílu¹³.

12 — Viz rozhodnutí Rady pro hospodářskou soutěž č. 25-3/2014 ze dne 10. června 2014 (dostupná na následujících webových stránkách Litevské republiky: http://kt.gov.lt/index.php?show=nut_view&nut_id=1541).

13 — Viz Sytas A. „Gazprom sells Lithuania assets after antitrust fine“ zveřejněný dne 12. června 2014 na následujících webových stránkách agentury Reuters: <http://uk.reuters.com/article/2014/06/12/uk-lithuania-gazprom-idUKKBN0EN1IF20140612>.

IV – Řízení před Soudním dvorem

50. Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce byla podána kanceláři Soudního dvora dne 15. října 2013. Písemná vyjádření předložila společnost Gazprom, litevská, německá, španělská, francouzská a rakouská vláda, jakož i vláda Spojeného království, Švýcarská konfederace a Evropská komise.

51. Soudní dvůr vyzval dne 4. července 2014 v souladu s čl. 61 odst. 1 svého jednacího řádu účastníky řízení a zúčastněné, aby před jednáním a nejpozději do 31. července 2014 odpověděli písemně na dvě otázky. Odpovědi ve stanovené lhůtě podaly Gazprom, litevská, německá španělská a francouzská vláda, jakož i vláda Spojeného království, Švýcarská konfederace a Komise.

52. Dne 30. září 2014 se konalo jednání, na němž přednesly svá ústní vyjádření společnost Gazprom, litevská, německá, španělská a francouzská vláda, jakož i vláda Spojeného království, Švýcarská konfederace a Komise.

V – Analýza

A – Úvodní poznámky

1. K pravomoci Soudního dvora

53. Na straně 10 své žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce předkládající soud uvádí, že žaloba ministerstva energetiky proti společnosti Lietuvos dujos a V. Valentukevičiusovi, V. Golubevovi a K. Seleznevovi byla u Vilniaus apygardos teismas podána¹⁴ na základě analogického uplatnění (*mutatis mutandis*) čl. 6 odst. 2 nařízení Brusel I.

54. Toto ustanovení nařízení přitom stanoví, že osoba, která má bydliště na území některého členského státu, „může být též žalována [...] jedná-li se o žalobu o záruku nebo o intervenční žalobu, u soudu, u něhož byla podána původní žaloba, ledaže by toto řízení bylo zahájeno pouze proto, aby tato osoba byla odňata soudu, který je pro ni příslušný“.

55. Podle mého názoru nelze toto ustanovení v projednávaném případě vůbec použít, jelikož dotčená žaloba není ani žalobou o záruku ani intervenční žalobou.

56. Litevská vláda na jednání uvedla, že se jedná o chybu v psaní, jíž se dopustil předkládající soud, jelikož zamýšlel odkázat na čl. 6 odst. 1 uvedeného nařízení¹⁵. Ani ten se však nejví jako použitelný, neboť umožňuje, aby osoba s bydlištěm na území některého členského státu byla žalována u soudu jiného členského státu, ve kterém má bydliště některý ze žalovaných. S výjimkou V. Golubeva a K. Selezneva, kteří mají bydliště na území třetího státu, mají žalovaní bydliště v Litvě.

14 — Viz body 31 a 32 tohoto stanoviska.

15 —

„[Osoba, která má bydliště na území některého členského státu,] může být též žalována: 1) je-li žalováno více osob společně, u soudu místa, kde má bydliště některý z žalovaných, za předpokladu, že právní nároky jsou spojeny tak úzce, že je účelné je vyšetřit a rozhodnout o nich společně, aby se zabránilo vydání vzájemně si odporujících rozhodnutí v oddělených řízeních; [...]“

57. Je pravda, že Soudní dvůr by mohl odmítnout odpovědět na předložené předběžné otázky z důvodu, že příslušnost litevských soudů se neopírala o správný základ podle nařízení Brusel I. Mohl by však poukázat na to, že Vilniaus apygardos teismas měl možnost založit svou příslušnost vůči společnosti Lietuvos dujos a jejímu generálnímu řediteli V. Valentukevičiusovi na článku 2 odst. 1 uvedeného nařízení¹⁶, jelikož nezbytný mezinárodní prvek pro použitelnost tohoto článku (a nařízení) vyplývá z bydliště dvou žalovaných (V. Golubeva a K. Selezneva) v Ruské federaci¹⁷, a v takovém případě by tedy měl pravomoc odpovědět na otázky položené předkládajícím soudem.

2. K přípustnosti otázek

58. Podle ustálené judikatury se na „otázky týkající se výkladu unijního práva položené vnitrostátním soudem v právním a skutkovém rámci, který tento soud vymezí v rámci své odpovědnosti a jehož správnost nepřísluší Soudnímu dvoru ověřovat, vztahuje domněnka relevance. Odmítnutí ze strany Soudního dvora rozhodnout o žádosti podané vnitrostátním soudem je možné pouze tehdy, pokud je zjevné, že žádaný výklad práva Unie nemá žádný vztah k realitě nebo předmětu sporu v původním řízení, jestliže se jedná o hypotetický problém nebo také jestliže Soudní dvůr nedisponuje skutkovými nebo právními poznatky nezbytnými pro užitečnou odpověď na otázky, které jsou mu položeny“¹⁸.

59. V projednávaném případě přitom předkládající soud na straně 9 své žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce uvádí, že „otázka zahájení šetření týkajícího se právnické osoby nemůže být předmětem rozhodčího řízení“.

60. Jak uvádí francouzská vláda a Komise, existuje tedy právní základ, a to v daném případě čl. V odst. 2 písm. a) Newyorské úmluvy z roku 1958¹⁹, o který může předkládající soud opřít své odmítnutí uznat a vykonat rozhodčí nález, což Lietuvos apeliacinis teismas ostatně učinil²⁰.

61. Podle mého názoru lze tedy připustit, že otázky položené Soudnímu dvoru nejsou pro spor v původním řízení relevantní, jelikož se předkládající soud může pro účely rozhodnutí sporu, který mu byl předložen, velmi dobře obejít bez jejich zodpovězení. Toto stanovisko vychází samozřejmě z předpokladu, že Soudní dvůr bude položené otázky považovat za přípustné.

3. Jedná se skutečně o „anti-suit injunction“?

62. V žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce kvalifikuje předkládající soud jakožto „anti-suit injunction“ rozhodčí nález v té části, v níž ministerstvu energetiky příkazuje upustit od některých požadavků, které vzneslo u litevských soudů.

16 — „Nestanoví-li toto nařízení jinak, mohou být osoby, které mají bydliště na území některého členského státu, bez ohledu na svou státní příslušnost žalovány u soudů tohoto členského státu.“

17 — Viz rozsudek Owusu (C-281/02, EU:C:2005:120, body 24 až 26 a 35).

18 — Rozsudek Melki a Abdeli (C-188/10 a C-189/10, EU:C:2010:363, bod 27). V tomto smyslu viz také rozsudky Régie Networks (C-333/07, EU:C:2008:764, bod 46), Budějovický Budvar (C-478/07, EU:C:2009:521, bod 63) a Zanotti (C-56/09, EU:C:2010:288, bod 15) a Radu (C-396/11, EU:C:2013:39, bod 22).

19 — „Uznání a výkon rozhodčího nálezu mohou být také odepřeny, jestliže příslušný orgán země, kde se žádá o uznání a výkon, zjistí: a) že předmět sporu nemůže být předmětem rozhodčího řízení podle práva této země; [...]“

20 — Viz body 41 a 42 tohoto stanoviska.

63. V tomto smyslu se rozhodčí nález podobá „anti-suit injunctions“ podle anglického práva, které byly předmětem rozsudků Turner (C-159/02, EU:C:2004:228), jakož i Allianz a Generali Assicurazioni Generali (EU:C:2009:69). V anglickém právu je „anti-suit injunction“ příkazem anglického soudu, kterým se účastníkovi řízení podléhajícímu *in personam* jurisdikci anglických soudů²¹ ukládá nezahajovat řízení nebo nepodávat některé návrhy, upustit od nich nebo učinit opatření nezbytná k ukončení nebo přerušování probíhajícího řízení před soudem státu nebo rozhodčím soudem, který sídlí v zahraničí²².

64. „Anti-suit injunction“ nesměřuje proti zahraničnímu soudu a je určený pouze účastníkovi řízení, který je žalován u anglického soudu²³.

65. Účastník řízení, jemuž je „anti-suit injunction“ určen a který jej nerespektuje, se vystavuje stíhání za pohrdání soudem („*contempt of court*“), jež může vést k trestním sankcím a zajištění majetku nacházejícímu se ve Spojeném království²⁴. Je samozřejmě možné, že „anti-suit injunction“ nebude mít žádný účinek, pokud se účastník řízení, kterému je určený, nenachází ve Spojeném království nebo nemá na jeho území žádný majetek, avšak jakékoli rozhodnutí vydané v rozporu s „anti-suit injunction“ nebude ve Spojeném království uznáno ani vykonáno²⁵.

66. Jak uvádí francouzská vláda v písemné odpovědi na otázky Soudního dvora, žádný příkaz tohoto druhu nebyl ve sporu v původním řízení vydán. Na rozdíl od „anti-suit injunctions“, které byly předmětem rozsudků Turner (EU:C:2004:228), jakož i Allianz a Generali Assicurazioni Generali (EU:C:2009:69), nevede nerespektování rozhodčího nálezu ze strany ministerstva energetiky k žádnému sankcionování tohoto orgánu²⁶.

67. Za těchto okolností váže rozhodčí nález a příkaz v něm obsažený osobu, již je určený, v tom, že jí nařizuje vzít zpět část své žaloby podané u litevských soudů, a to v rozsahu, v němž se na tuto žalobu podle Rozhodčího soudu částečně vztahuje rozhodčí dohoda. Právě v tomto smyslu, a jak tomu bylo v případě „anti-suit injunctions“, které byly předmětem rozsudků Turner (EU:C:2004:228) a Allianz a Generali Assicurazioni Generali (EU:C:2009:69), může rozhodčí nález podle tvrzení předkládajícího soudu ohrozit užitečný účinek nařízení Brusel I. Na tomto předpokladu založím své argumenty.

B – K první otázce

68. Předkládající soud se svou první otázkou táže Soudního dvora na to, zda může odmítnout uznat anti-suit injunction vydaný rozhodčím soudem z důvodu, že tento příkaz omezuje jeho „právo [...], aby se sám vyslovil ke své příslušnosti projednat věc na základě pravidel o příslušnosti podle nařízení [Brusel I]“.

69. Je tedy třeba ověřit, zda se v projednávaném případě skutečně uplatní nařízení Brusel I, nebo zda se ve sporu v původním řízení použije pouze Newyorská úmluva z roku 1958.

21 — Určitá osoba může podléhat jurisdikci anglických soudů *in personam* z důvodu, že se nachází na území Anglie a Walesu nebo z důvodu, že souhlasila s doložkou o založení pravomoci ve prospěch anglických soudů.

22 — Viz Raphael, T., *The Anti-Suit Injunction*, Oxford University Press, Oxford, 2008, bod 1.05.

23 — Viz *Turner v Grovit and ors* [2001] UKHL 65, bod 23; *Société Nationale Industrielle Aerospatiale v Lee Kui Jak & anor* [1987] 1 AC 871 (PC), bod 892.

24 — Viz Briggs, A., a Rees, P., *Civil Jurisdiction and Judgments*, 5. vydání, Informa, Londýn, 2009, bod 5.55.

25 — Tamtéž.

26 — Rozhodčí soud by mohl potrestat účastníka řízení, který nevyhověl „anti-suit injunction“, tak, že přihlédne k tomuto jednání při výpočtu nákladů rozhodčího řízení, avšak nikoli v případě, o který se jedná ve věci v původním řízení, jelikož předmětem rozhodčího řízení nebyl „anti-suit injunction“. Úloha rozhodčího soudu byla završena vydáním rozhodčího nálezu (*functus officio*), a nemůže již tedy sankcionovat účastníka řízení za porušení jeho „anti-suit injunction“.

1. Je nařízení Brusel I použitelné na základě svého čl. 71 odst. 2 druhého pododstavce?

70. Pro založení použitelnosti nařízení Brusel I se předkládající soud opírá o jeho čl. 71 odst. 2 druhý pododstavec, podle něhož platí, že: „[s]tanoví-li smlouva o zvláště vymezené věci, jejímiž smluvními stranami jsou členský stát původu i dožádaný členský stát, podmínky uznání a výkonu rozhodnutí, použijí se tyto podmínky. V každém případě je však možno použít ustanovení tohoto nařízení týkající se řízení o uznávání a výkonu rozhodnutí“²⁷.

71. Podle mého názoru, a jak podobně tvrdí německá vláda a Švýcarská konfederace, se toto ustanovení v projednávaném případě neuplatní, jelikož je jeho působnost omezena na smlouvy uzavřené mezi členskými státy, které určují „podmínky pro uznání a výkon rozhodnutí“. Uvedený výraz „rozhodnutí“ je definován v článku 32 tohoto nařízení jako „každé rozhodnutí vydané *soudem členského státu* bez ohledu na to, je-li označeno jako rozsudek, usnesení, příkaz nebo nařízení výkonu rozhodnutí, včetně rozhodnutí o nákladech řízení vydaného soudním úředníkem“²⁸. Je zřejmé, že rozhodčí soud ustavený na základě rozhodčí dohody svobodně uzavřené mezi dvěma stranami (jako je soud, který vydal rozhodčí nález dotčený ve věci v původním řízení) není soudem členského státu²⁹.

72. Rozhodčí řízení je navíc z působnosti nařízení Brusel I vyloučeno na základě jeho čl. 1 odst. 2 písm. d). To znamená, že jak tvrdí mimo jiné společnost Gazprom, německá a francouzská vláda, vláda Spojeného království, jakož i Komise a Švýcarská konfederace, se na uznání a výkon takových rozhodčích nálezů, jako je rozhodčí nález dotčený ve věci v původním řízení, musí vztahovat pouze Newyorská úmluva z roku 1958.

73. Tito vedlejší účastníci řízení zastávají názor, že jelikož byla věc v daném případě předložena samotnému předkládajícímu soudu v rámci řízení o uznání a výkonu na základě této úmluvy, řídí se uznání a výkon dotčeného rozhodčího nálezu výlučně touto úmluvou³⁰. V důsledku toho tedy neexistuje otázka týkající se unijního práva, na kterou by měl Soudní dvůr pravomoc odpovědět na základě článku 267 SFEU.

2. Je nařízení Brusel I použitelné na základě rozsudku Allianz a Generali Assicurazioni Generali (EU:C:2009:69)?

74. Jak uvádí francouzská vláda ve své odpovědi na otázky Soudního dvora, „rozsudek Allianz a Generali Assicurazioni Generali [(EU:C:2009:69)] vyvolal pochybnosti o rozsahu vyloučení rozhodčího řízení z působnosti nařízení [Brusel I]“.

75. V srpnu 2000 poškodila *Front Comor*, loď vlastněná společností West Tankers Inc. (dále jen „West Tankers“) a pronajatá společností Erg Petroli SpA (dále jen „Erg Petroli“), v Syrakusách molo vlastněné společností Erg Petroli. Dohoda o nájmu lodi se řídila anglickým právem a obsahovala doložku o rozhodčím řízení v Londýně.

27 — Viz strana 6 žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce.

28 — Zvýraznění kurzivou provedenou autorem stanoviska.

29 — V tomto smyslu viz rozsudek Ascendi (C-377/13, EU:C:2014:1754, bod 29).

30 — V tomto smyslu viz poslední pododstavec bodu 12 odůvodnění Brusel I (přepřecované znění), který stanoví: „[t]oto nařízení by se nemělo vztahovat na [...] řízení týkající se [...] uznání nebo výkonu rozhodčího nálezu [...]“. Tento názor byl navíc vyjádřen ve zprávě M. P. Jenarda k Úmluvě o příslušnosti a výkonu rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (Úř. věst. 1979, C 59, s. 1, 13).

76. Společnost Erg Petroli se obrátila na své pojistitele, Allianz SpA (dále jen „Allianz“) a Generali Assicurazioni Generali SpA (dále jen „Generali“), aby získala odškodnění do výše svého pojistného krytí a podala v Londýně návrh na zahájení rozhodčího řízení proti společnosti West Tankers na náhradu zbylé škody. Pojišťovny vyplatily společnosti Erg Petroli z titulu pojistných smluv náhradu škody, kterou utrpěla, a poté podaly regresní žalobu proti West Tankers k Tribunale di Siracusa (Itálie), aby vymohly částky vyplacené společnosti Erg Petroli. West Tankers vznesla námitku nepřislušnosti tohoto soudu, která se opírala o uzavřenou rozhodčí dohodu.

77. Vzhledem k tomu, že se sídlo rozhodčího soudu nacházelo v Londýně, zahájila West Tankers řízení u anglických soudů, aby dosáhla vydání „anti-suit injunction“ zakazujícího společností Allianz a Generali využít jiného než rozhodčího řízení a pokračovat v řízení zahájeném u Tribunale di Siracusa.

78. Anglické soudy této žádosti vyhověly, avšak House of Lords se Soudního dvora dotázal, zda s ohledem na odlišný skutkový stav ve věci, ve které byl vydán rozsudek Turner (EU:C:2004:228)³¹, má pravomoc vydat „anti-suit injunction“, který by byl slučitelný s nařízením Brusel I, z důvodu, že jeho čl. 1 odst. 2 písm. d) vylučuje rozhodčí řízení z jeho působnosti.

79. Soudní dvůr na úvod své analýzy připustil, že i když se jedná o řízení státní povahy, slouží toto arbitráži, takže „řízení, o které se jedná ve věci v původním řízení, jež vede k vydání „anti-suit injunction“, nemůže spadat do rozsahu působnosti nařízení [Brusel I]“³².

80. Soudní dvůr poté judikoval, že „[i] přesto, že řízení nespadá do rozsahu působnosti nařízení [Brusel I], může mít nicméně důsledky, které ohrožují užitečný účinek posledně uvedeného nařízení, tedy bránit uskutečňování cílů spočívajících ve sjednocení pravidel pro určení příslušnosti v občanských a obchodních věcech, jakož i volnému pohybu rozhodnutí v této oblasti. *Je tomu tak zejména tehdy, pokud takové řízení brání soudu jiného členského státu vykonávat pravomoci, které mu přiznává nařízení [Brusel I]*“³³.

81. Soudní dvůr proto rozhodl, „[že] předběžná otázka týkající se použitelnosti dohody o rozhodčím řízení, včetně otázky týkající se zejména její platnosti, rovněž spadá do rozsahu působnosti tohoto nařízení“³⁴.

82. Na tomto základě odpověděl Soudní dvůr na otázku House of Lords záporně, když rozhodl, že řízení zahájené na návrh společností Allianz a Generali proti West Tankers u Tribunale di Siracusa spadá do působnosti nařízení Brusel I³⁵, a to navzdory rozhodčí dohodě, která váže obě účastnice řízení. K tomu dodal, že předmětný „anti-suit injunction“ nerespektuje právo italského soudu určit, zda je příslušný k rozhodnutí sporu, jenž mu byl předložen³⁶, a že je tedy v rozporu se zásadou vzájemné důvěry mezi soudy členských států a uzavírá žalobci přístup ke státnímu soudnímu orgánu, který považuje dohodu o rozhodčím řízení za neplatnou, neúčinnou nebo nezpůsobitou k použití³⁷.

83. Na závěr Soudní dvůr rozhodl, že „anti-suit injunction“ dotčený v této věci je neslučitelný s nařízením Brusel I.

31 — Tato věc nesouvisela s rozhodčím řízením, týkala se „anti-suit injunction“ vydaného anglickými soudy a jednalo se v ní o řízení zahájené ve Španělsku. Soudní dvůr judikoval, že podobné „anti-suit injunctions“ jsou neslučitelné s nařízením Brusel I.

32 — Rozsudek Allianz a Generali Assicurazioni Generali (EU:C:2009:69, bod 23).

33 — Tamtéž (bod 24). Zvýraznění kurzivou provedeno autorem stanoviska.

34 — Tamtéž (bod 26).

35 — Tamtéž (body 26 a 27).

36 — Tamtéž (bod 30).

37 — Tamtéž (bod 31).

84. Předkládající soud má z tohoto důvodu za to, že stejně jako „anti-suit injunction“ vydaný vnitrostátním soudem ohrožuje i „anti-suit injunction“ vydaný rozhodčím soudem užitečný účinek nařízení Brusel I.

85. Tato teze je přípustná, jelikož ve věci, ve které byl vydán rozsudek Allianz a Generali Assicurazioni Generali (EU:C:2009:69), House of Lords jakožto předkládající soud řešil spor, který podle rozhodnutí Soudního dvora nespadal do působnosti nařízení Brusel I³⁸, a sice návrh na vydání „anti-suit injunction“ proti účastníkovi řízení, který předložil spor soudům v Itálii v rozporu s rozhodčí dohodou, podle které byl povinen předkládat každý spor rozhodčímu řízení v Londýně³⁹. Návrh na uznání a výkon rozhodčího nálezu dotčeného ve věci v původním řízení přitom rovněž nespadá do působnosti tohoto nařízení.

86. Bylo rozhodnuto, že nařízení Brusel I je použitelné v této věci na základě jiného řízení, a sice řízení před italským soudem, jehož podstata, tak jako meritum žaloby na zahájení prošetření činností společnosti Lietuvos dujos⁴⁰, spadala do působnosti tohoto nařízení, a především jeho čl. 5 odst. 3. V projednávaném případě spadá do působnosti nařízení Brusel I, a sice jeho článku 2⁴¹ rovněž podstata žaloby ministerstva energetiky znějící na prošetření činností společnosti Lietuvos dujos.

87. V této souvislosti mají francouzská a německá vláda, jakož i vláda Spojeného království, Švýcarská konfederace a Komise za to, že nařízení Brusel I ve věci v původním řízení použitelné není, neboť rozhodčí řízení je z jeho rozsahu působnosti vyloučené. Kdyby to však bylo tak jednoduché, neprohlásil by Soudní dvůr „anti-suit injunction“, který byl předmětem jeho rozsudku Allianz a Generali Assicurazioni Generali (EU:C:2009:69), za neslučitelný s nařízením Brusel I⁴².

88. V tomto smyslu je situace House of Lords, jemuž byla předložena věc, která nespadá do působnosti nařízení Brusel I, podobná situaci předkládajícího soudu, jemuž byla také předložena žádost o uznání a výkon rozhodčího nálezu, který je rovněž vyloučený z působnosti tohoto nařízení. Jelikož byl předkládajícímu soudu předložen navíc i návrh spadající do působnosti uvedeného nařízení, a sice návrh na zahájení prošetření činností společnosti Lietuvos dujos, je jeho postavení totožné s postavením Tribunale di Siracusa v rozsudku Allianz a Generali Assicurazioni Generali (EU:C:2009:69). V tomto rozsudku přitom Soudní dvůr rozhodl, že „anti-suit injunction“ je neslučitelný s nařízením Brusel I, což je závěr, který lze podle názoru předkládajícího soudu použít na spor v původním řízení. S tímto závěrem nesouhlasím z důvodů, které blíže vysvětlím.

3. Odpověď na předběžnou otázku

89. K tomu, abych Soudnímu dvoru navrhl odpovědět na tuto otázku záporně, mě vedou dvě skutečnosti.

38 — Tamtéž (bod 23).

39 — Viz bod 75 tohoto stanoviska.

40 — Jedná se o žalobu ministerstva energetiky podanou dne 25. března 2011 u Vilniaus apygardos teismas proti společnosti Lietuvos Dujos, jeho generálnímu řediteli V. Valentukevičiusovi a dvěma členům představenstva V. Golubevovi a K. Seleznevovi za účelem zahájení prošetřování činností společnosti Lietuvos Dujos (článek 2.124 a násl. litevského občanského zákoníku). Tento soud rozhodl, že o této věci nelze rozhodnout v rozhodčím řízení. Viz body 31, 32 a 38 tohoto stanoviska.

41 — Viz bod 57 tohoto stanoviska.

42 — V tomto ohledu nesouhlasím s názorem vlády Spojeného království vyjádřeným na jednání, podle něhož měl Soudní dvůr za to, že má pravomoc rozhodnout o „anti-suit injunction“, který byl předmětem rozsudku Allianz a Generali Assicurazioni Generali (EU:C:2009:69), protože tento příkaz, pokud by byl uznán v Itálii, by italskému soudu bránil rozhodnout o vlastní příslušnosti plynoucí z nařízení Brusel I. „Anti-suit injunction“ a důsledky jeho nedodržení byly dostatečně závažnými důvody k odrazení společností Allianz a Generali od pokračování v řízení v Itálii. Společnost West Tankers nepotřebovala ve skutečnosti uznat a vykonat „anti-suit injunction“ v Itálii. Jak vyplývá jasně z bodů 29 až 31 tohoto rozsudku, samotné odrazující účinky, které „anti-suit injunction“ vyvolal ve Spojeném království, postačovaly k tomu, aby společnosti Allianz a Generali vzaly svou žalobu projednávanou u Tribunale di Siracusa zpět. Tento dopad, který mohl mít „anti-suit injunction“ na pravomoc italského soudu rozhodnout o vlastní příslušnosti a na použitelnost nařízení Brusel I, vedl Soudní dvůr k závěru, že „anti-suit injunction“ spadá do působnosti nařízení.

a) Vyloučení rozhodčího řízení z oblasti působnosti nařízení Brusel I (přepřracované znění)

90. Španělská vláda zastává názor, že by Soudní dvůr neměl z důvodů souvisejících s časovými hledisky zohlednit ve své odpovědi na tuto žádost o rozhodnutí o předběžné otázce nařízení Brusel (přepřracované znění) I.

91. Toto nařízení se sice použije až od 10. ledna 2015, avšak spolu se společnostmi Gazprom, litevskou, německou a francouzskou vládou, Komisí a Švýcarskou konfederací mám za to, že by jej Soudní dvůr měl v této věci zohlednit, neboť hlavní novinka tohoto nařízení, které přebírá vyloučení rozhodčího řízení ze své oblasti působnosti, nespočívá tolik ve znění jeho úpravy, ale v jeho bodě 12 odůvodnění, který jakožto něco na způsob retroaktivní výkladové normy ve skutečnosti vysvětluje, jak má toto vyloučení být a mělo být vždy vykládáno.

92. K lepšímu pochopení dosahu tohoto bodu 12 odůvodnění je užitečné zkoumat jeho legislativní historii.

93. Článek 73 nařízení Brusel I upravuje postup novelizace tohoto nařízení, který spočíval v tom, že Komise měla povinnost předložit nejpozději dne 1. března 2007 Evropskému parlamentu, Radě Evropské unie a Hospodářskému a sociálnímu výboru zprávu o jeho uplatňování a přiložit návrhy na jeho změny.

94. V rámci tohoto postupu pověřila Komise profesory Hesse, Pfeiffera a Schlossera vypracováním zprávy (takzvané „zprávy Heidelberg“) o uplatňování nařízení Brusel I⁴³. Tato zpráva byla zveřejněna v roce 2007 před vyhlášením rozsudku Allianz a Generali Assicurazioni Generali (EU:C:2009:69).

95. Ačkoli autoři zprávy Heidelberg připustili, že by se nařízení Brusel I nemělo týkat otázek upravených Newyorskou úmluvou z roku 1958, navrhli řadu nových ustanovení, která by umožnila uplatnění uvedeného nařízení v oblasti rozhodčího řízení, s cílem upravit hraniční otázky, na které se vztahují oba tyto předpisy, jako například otázku předložení věci vnitrostátnímu soudu, který prohlásil za neplatnou rozhodčí dohodu, nebo otázku předložení věci vnitrostátnímu soudu jakožto soudu nápomocnému rozhodčímu řízení.

96. Po zprávě Heidelberg následovalo vydání stanoviska generální advokátky Kokott ve věci Allianz a Generali Assicurazioni Generali (EU:C:2008:466, body 71 a 73), v němž konstatovala chybějící „mechanismy ke koordinaci příslušnosti rozhodčích orgánů s příslušností vnitrostátních soudů“, a navrhla, že „[t]uto situaci může napravit pouze zahrnutí rozhodčího řízení do systému nařízení [Brusel I]“.

97. Soudní dvůr s analýzou generální advokátky Kokott souhlasil a několikrát její stanovisko citoval [rozsudek Allianz a Generali Assicurazioni Generali (EU:C:2009:69, body 20, 26 a 29)].

98. Kritické komentáře k tomuto rozsudku vzešly hlavně z prostředí mezinárodního práva soukromého a rozhodčího řízení, přičemž podstata kritiky spočívala v tom, že působnost nařízení Brusel I v oblasti rozhodčího řízení je rozšířena takovým způsobem, který může narušit jeho účinnost⁴⁴.

43 — Viz Hess, B., Pfeiffer, T. a Schlosser, P., „Report on the Application of Regulation Brussels I in the Member States“ – k dispozici na následujících webových stránkách: http://ec.europa.eu/civiljustice/news/docs/study_application_brussels_1_en.pdf

44 — Viz zejména Briggs, A., *Civil Jurisdiction and Judgments*, 5. vydání, Informa, Londýn, 2009, bod 2.40; Peel, E., „Arbitration and Anti-Suit Injunctions in the European Union“, 2009, svazek 125, *Law Quarterly Review*, s. 365; Dal, G. A., „L'arrêt 'West Tankers' et l'effet négatif du principe de compétence-compétence“, 2010, *Revue pratique des sociétés*, s. 22; Kessedjian, C., „Arbitrage et droit européen: une désunion irrémédiable?“, 2009, *Recueil Dalloz*, s. 981; Muir Watt, H., „Cour de justice des Communautés européennes (grande chambre) – 10 février 2009 – Aff. C-185/07“, 2009, svazek 98, *Revue critique de droit international privé*, s. 373; Audit, B., „Arrêt Allianz et Generali Assicurazioni Generali, EU:C:2009:69“, 2009, *Journal du Droit International*, s. 1283; Bollée, S., „Allianz SpA et autre c/ West Tankers Inc“, 2009, *Revue de l'arbitrage*, s. 413.

99. K této kritice dodávám, že se uvedený rozsudek zabýval třemi dřívějšími rozsudky Soudního dvora, a sice rozsudky Hoffmann (145/86, EU:C:1988:61), Rich (C-190/89, EU:C:1991:319) a Van Uden (C-391/95, EU:C:1998:543).

100. Rozsudek Hoffmann (EU:C:1988:61) se týkal výkonu německého rozhodnutí v Nizozemsku, jímž byla jednomu z manželů uložena povinnost platit druhému z nich výživné z titulu jeho vyživovací povinnosti plynoucí z manželství. Takové rozhodnutí předpokládalo nezbytnou existenci manželského svazku. Hoge Raad der Nederlanden (Nizozemsko) položil otázku, zda rozvázání tohoto manželského svazku rozsudkem o rozvodu vydaným nizozemským soudem může ukončit výkon německého rozhodnutí, a to i v případě, že by toto německé rozhodnutí bylo nadále vykonatelné v Německu z důvodu, že rozsudek o rozvodu nebyl uznán.

101. Stejně jako rozhodčí řízení byl z působnosti Úmluvy ze dne 27. září 1968 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (Úř. věst. 1972, L 299, s. 32, dále jen „Bruselská úmluva“) vyloučen osobní stav fyzických osob, jehož součástí je manželství a rozvod. Otázkou osobního stavu není naopak placení výživného, takže se na něj vztahuje Bruselská úmluva, což znamenalo, že nizozemské soudy měly na základě uvedené úmluvy *a priori* povinnost uznat a vykonat německé rozhodnutí, což by bylo neslučitelné s nizozemským rozsudkem o rozvodu.

102. Soudní dvůr judikoval, že „[Bruselská] úmluva nebrání tomu, aby soud státu, v němž se žádá o uznání, vyvodil v rámci výkonu zahraničního rozhodnutí o výživném důsledek z vnitrostátního rozsudku o rozvodu“⁴⁵, což znamená, že Hoge Raad der Nederlanden neměl povinnost uznat a vykonat německé rozhodnutí, které přesto spadalo do působnosti této úmluvy.

103. V rozsudku Allianz a Generali Assicurazioni Generali (EU:C:2009:69) Soudní dvůr navzdory skutečnosti, že rozhodčí řízení bylo tak jako osobní stav vyloučeno z působnosti nařízení Brusel I, judikoval, že anglické soudy nemohou aplikovat své vnitrostátní právo v celé jeho šíři a vydávat „anti-suit injunctions“ ve prospěch rozhodčího řízení. Tím omezil rozsah, v jakém je rozhodčí řízení vyloučeno z působnosti tohoto nařízení⁴⁶.

104. Rozsudek Rich (EU:C:1991:319) se týkal smlouvy o nákupu ropy uzavřené mezi švýcarskou a italskou společností. Tato smlouva se řídila anglickým právem a obsahovala rozhodčí doložku. Když kupující (švýcarská společnost) tvrdila, že došlo k závažnému poškození nákladu, zažaloval ji prodejce (italská společnost) u Tribunale di Genova (Itálie), aby získal prohlášení, jímž bude zbaven své veškeré odpovědnosti.

105. Jak bylo dohodnuto ve smlouvě, zahájila švýcarská společnost rozhodčí řízení v Londýně, jehož se italská společnost odmítla zúčastnit a jmenovat svého rozhodce, což zabránilo tomu, aby toto řízení proběhlo. Švýcarská společnost se obrátila na anglické soudy jako na soudy nápomocné rozhodčímu řízení, aby jmenovaly rozhodce jménem italské společnosti.

106. Italská společnost tak jako ve věci, ve které byl vydán rozsudek Allianz a Generali Assicurazioni Generali (EU:C:2009:69), tvrdila, že skutečný spor mezi účastníky řízení spočívá v tom, zda dotčená smlouva obsahuje rozhodčí doložku, či nikoli, a že takový spor spadá do působnosti Bruselské úmluvy, a musí být proto rozhodnut v Itálii.

107. Otázkou tedy bylo, zda řízení zahájené u anglických soudů za účelem jmenování rozhodce spadá do působnosti Bruselské úmluvy.

45 — Rozsudek Hoffmann (EU:C:1988:61, bod 17).

46 — Viz Briggs, A. a Rees, P., *Civil Jurisdiction and Judgments*, 5. vydání, Informa, Londýn, 2009, bod 2.40.

108. Soudní dvůr rozhodl, že „vyloučením oblasti rozhodčího řízení z působnosti [Bruselské] úmluvy z důvodu, že je již předmětem mezinárodních dohod [zejména Newyorské úmluvy z roku 1958], zamýšlely smluvní strany *vyloučit rozhodčí řízení jakožto oblast v plném rozsahu*, včetně řízení zahájených před státními soudy“⁴⁷.

109. Ačkoli jmenování rozhodce a řízení před státními soudy nápomocnými rozhodčímu řízení (tzv. „juge d'appui“) nespádají do působnosti Newyorské úmluvy z roku 1958, Soudní dvůr judikoval, že „[p]okud jde konkrétně o jmenování rozhodce státním soudem, je [třeba] konstatovat, že se jedná o státní opatření určené k uskutečnění rozhodčího řízení. Takové opatření tedy spadá do oblasti rozhodčího řízení a je vyloučeno na základě článku 1 druhého pododstavce bodu 4 [Bruselské] úmluvy“⁴⁸.

110. Soudní dvůr odmítl argumenty italské společnosti, podle nichž se Bruselská úmluva vztahuje na spory ohledně existence nebo platnosti dohody o rozhodčím řízení a judikoval, že „[p]ři určování toho, zda spor spadá do rozsahu působnosti Úmluvy, *je třeba vzít v úvahu pouze předmět tohoto sporu*. Pokud svým předmětem, jako je například jmenování rozhodce, spadá spor mimo rozsah působnosti [Bruselské] úmluvy, nemůže existence předběžné otázky, o které musí soud rozhodnout, aby vyřešil tento spor, ať je její obsah jakýkoli, odůvodnit uplatnění [Bruselské] úmluvy“⁴⁹. Tento přístup potvrdil Soudní dvůr v rozsudku Van Uden (EU:C:1998:543)⁵⁰.

111. Namísto toho, aby se Soudní dvůr v rozsudku Allianz a Generali Assicurazioni Generali (EU:C:2009:69) vyjádřil k použitelnosti nařízení Brusel I na spor ve věci v původním řízení, tak jako to učinil ve věcech, ve kterých byly vydány rozsudky Rich (EU:C:1991:319) a Van Uden (EU:C:1998:543), posuzoval předmět sporu ve srovnání s jiným sporem, a sice sporem předloženým italským soudům.

112. Tím se Soudní dvůr odchýlil od svého postoje v rozsudku Rich (EU:C:1991:319, body 18 a 26), podle něhož musí být zohledněn pouze předmět sporu v původním řízení a že rozhodčí řízení je jakožto celá oblast vyloučená z působnosti nařízení Brusel I.

113. V návaznosti na zprávu Heidelberg, rozsudek Allianz a Generali Assicurazioni Generali (EU:C:2009:69) a komentáře k němu, zveřejnila Komise svou Zelenou knihu o přezkumu nařízení Brusel I) (dále jen „zelená kniha“)⁵¹, v níž zahájila veřejnou konzultaci k návrhu na částečné zrušení vyloučení rozhodčího řízení z působnosti tohoto nařízení za účelem zlepšit propojení mezi nařízením a rozhodčím řízením.

47 — Rozsudek Rich (EU:C:1991:319, bod 18).

48 — Tamtéž (bod 19).

49 — Tamtéž (bod 26). Zvýraznění kurzivou provedeno autorem tohoto stanoviska.

50 — Tato věc se týkala rozhodčího řízení zahájeného nizozemskou společností proti německé společnosti z důvodu, že poslední uvedená společnost nezaplatila některé faktury. Nizozemská společnost předložila věc nizozemskému soudu a domáhala se vydání předběžného opatření z důvodu, že německá společnost neprokázala nezbytnou péči při jmenování rozhodců, a že nezaplacení faktur vedlo k její platební neschopnosti. Tato společnost požadovala, aby bylo německé společnosti uloženo zaplatit jí částku ve výši čtyř pohledávek vyplývajících ze smlouvy. Otázkou tedy bylo, zda takové řízení o předběžném opatření spadá do působnosti Bruselské úmluvy. V souladu se zásadou uvedenou v bodě 26 rozsudku Rich (EU:C:1991:319) Soudní dvůr zkoumal předmět sporu projednávaného nizozemským soudem rozhodujícím o předběžných opatřeních a rozhodl, že „cílem předběžných opatření zpravidla není provedení rozhodčího řízení, ale že jsou přijímána souběžně s takovým řízením a jsou míněna v jeho prospěch“ (bod 33).

51 — Viz Green Paper on the Review of Council Regulation (EC) No 44/2001 on Jurisdiction and the Recognition and Enforcement of Judgments in Civil and Commercial Matters [COM(2009) 175 final].

114. Několik členských států, jako například Francouzská republika, Maďarsko, Rakouská republika, Polská republika a Spojené království Velké Británie a Severního Irska, jakož i řada subjektů z oblasti rozhodčího řízení⁵², vyjádřilo proti uvedenému názoru námitky, jelikož měli za to, že nařízení Brusel I nesmí zpochybnit uplatňování Newyorské úmluvy z roku 1958 a že úplné vyloučení rozhodčího řízení z působnosti uvedeného nařízení musí být potvrzeno.

115. Ve studii posouzení dopadu, která byla připojena k jejímu návrhu přepracovaného znění nařízení Brusel I⁵³, poukázala Komise na kritiku, podle níž rozsudek Allianz a Generali Assicurazioni Generali (EU:C:2009:69) umožnil účastníkům řízení, kteří nejednají v dobré víře⁵⁴, vyhnout se své povinnosti předkládat všechny spory rozhodčímu řízení, a zmínila tři různé možnosti⁵⁵.

116. První možností bylo zachovat *status quo*, tedy vyloučení rozhodčího řízení z působnosti uvedeného nařízení, což podle názoru Komise nevyklučovalo riziko zneužití, jemuž rozsudek Allianz a Generali Assicurazioni Generali (EU:C:2009:69) neumožňoval předcházet nebo mu zabránit⁵⁶.

117. Druhou možností bylo rozšířit vyloučení rozhodčího řízení na jakékoli řízení související s rozhodčím řízením, a zejména na „každé řízení, v němž je zpochybněna platnost rozhodčí dohody“⁵⁷.

118. Konečně třetí možnost spočívala ve zvýšení účinku rozhodčích smluv stanovením toho, že soud členského státu, jemuž je předložen spor, na který se vztahuje rozhodčí dohoda, musí přerušit řízení v případě, že je věc předložena rozhodčímu soudu nebo soudu v sídle rozhodčího soudu⁵⁸.

119. Ve svém návrhu přepracovaného znění nařízení Brusel I (dále jen „návrh přepracovaného znění“)⁵⁹ zvolila Komise tuto poslední možnost a zachovala také svůj návrh obsažený v zelené knize zrušit částečně vyloučení rozhodčího řízení z působnosti uvedeného nařízení⁶⁰.

120. Jak ve svých odpovědích na otázky Soudního dvora připouští litevská vláda a Komise, byly změny navrhované Komisí odmítnuty zákonodárcem Evropské unie. Usnesením ze dne 7. září 2010 totiž Evropský parlament „[v]yjádřil důrazný nesouhlas být i jen s částečným zrušením ustanovení, která vylučují rozhodčí řízení z působnosti nařízení“ a „[vyslovil] názor, že čl. 1 odst. 2 písm. d) nařízení musí jasně stanovit, že z působnosti nařízení jsou vyloučena nejen rozhodčí řízení, ale i soudní řízení, v nichž má být rozhodnuto o platnosti nebo rozsahu pravomoci rozhodčího orgánu, bez ohledu na to, zda se jedná o řízení ve věci samé nebo řízení o předběžné otázce“⁶¹.

52 — V tomto smyslu viz zejména reakce Association for International Arbitration, Allen and Overy LLP, Barreaux de France, Centre belge d'arbitrage et de médiation, Camera arbitrale di Milano, Chambre de commerce et d'industrie de Paris, Clifford Chance LLP, Comité français de l'arbitrage, Comité national français de la Chambre de commerce Internationale, Deutscher Industrie- und Handelskammertag, Arbitration Committee de l'International Bar Association, profesora E. Gaillarda, Paris The Home of International Arbitration a Lovells LLP, Club Español del Arbitraje a Sección Española de la International Law Association, dostupné na následujících webových stránkách Komise: http://ec.europa.eu/justice/newsroom/civil/opinion/090630_en.htm

53 — Impact Assessment, Accompanying document to the Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council on jurisdiction and the recognition and enforcement of judgments in civil and commercial matters (Recast), SEC(2010) 1547 final (dokument dostupný pouze v anglickém jazyce). Shrnutí analýzy dopadu je dostupné ve francouzském jazyce: SEC(2010) 1548 final.

54 — Tamtéž (s. 35).

55 — Tamtéž (s. 36 a 37).

56 — Tamtéž (s. 37 a 38).

57 — Tamtéž (s. 36 a 37).

58 — Tamtéž (s. 37).

59 — Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady o příslušnosti a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (přepracované znění) [COM(2010) 748 final].

60 — Článek 29 odst. 4 návrhu přepracovaného znění stanovil, že „[b]ylo-li sjednáno nebo stanoveno, že se rozhodčí řízení koná v jednom členském státě, soudy jiného členského státu, jejichž příslušnost je zpochybněna na základě rozhodčí dohody, řízení přeruší, jakmile soudy členského státu, kde se nachází rozhodčí soud, nebo rozhodčí soud zahájí řízení, v němž ve věci samé nebo jako předběžnou otázku rozhodnou o existenci, platnosti a účincích této rozhodčí dohody. [...] Pokud se potvrdí existence, platnost a účinky dohody o rozhodčím řízení, soud, který řízení zahájil, rozhodne o své nepřislušnosti“. Článek 33 odst. 3 tohoto návrhu stanovil, že „se má za to, že rozhodčí soud zahájil řízení v okamžiku, kdy strana jmenovala rozhodce nebo se obrátila se žádostí o jmenování rozhodce na orgán, úřad či soud“.

61 — Usnesení Evropského parlamentu ze dne 7. září 2010 k provádění a revizi nařízení Rady (ES) č. 44/2001 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech [P7_TA(2010)0304, body 9 a 10]. Zvýraznění kurzivou provedeno autorem stanoviska.

121. Námitku proti rozhodnutí Komise zrušit částečně vyloučení rozhodčího řízení z působnosti nařízení Brusel I (přepřacované znění) vyjádřila rovněž Rada. V poznámce předsednictva Rady ze dne 1. června 2012, k níž bylo připojeno kompromisní znění, byla Rada vyzvána, aby přijala ve formě globálního kompromisního balíčku návrh obecného přístupu⁶². Podle tohoto návrhu obecného přístupu měly být návrhy přepřacovaného znění Komise týkající se rozhodčího řízení zamítnuty⁶³.

122. Kompromisní znění totiž předpokládalo vložení nového bodu odůvodnění, které je v současnosti obsažené v bodě 12 odůvodnění nařízení Brusel I (přepřacované znění), jakož i nového ustanovení, podle kterého „tímto nařízením není dotčeno uplatňování [Newyorské úmluvy z roku 1958]“⁶⁴.

123. Rada tento text schválila dne 8. června 2012. V návaznosti na toto schválení přijal Parlament legislativní usnesení, kterým schválil změny nařízení ohledně rozhodčího řízení, jež byly obsažené v dokumentu schváleném Radou⁶⁵.

124. V konečném znění zachovává nařízení Brusel I (přepřacované znění) vyloučení rozhodčího řízení z jeho působnosti a obsahuje nový bod 12 odůvodnění, jakož i nový čl. 73 odst. 2, podle něhož „[t]ímto nařízením není dotčeno uplatňování Newyorské úmluvy z roku 1958“⁶⁶.

125. Tato nová ustanovení a obzvláště druhý pododstavec bodu 12 odůvodnění završený tímto novým čl. 73 odst. 2 odpovídají podle mého názoru druhé možnosti popsané Komisí v její dopadové studii připojené k jejímu návrhu přepřacovaného znění, jehož předmětem bylo vyloučit z působnosti nařízení každé řízení, v němž je zpochybněna platnost dohody o rozhodčím řízení⁶⁷.

126. Druhý pododstavec tohoto bodu odůvodnění totiž uvádí, že „[r]ozhodnutí vydané soudem členského státu ohledně toho, zda je rozhodčí dohoda platná, účinná nebo způsobilá k použití, či nikoliv, *by nemělo podléhat pravidlům pro uznání a výkon stanoveným tímto nařízením bez ohledu na to, zda o této otázce soud rozhodoval ve věci samé nebo jako o předběžné otázce*“⁶⁸, přičemž samotná úprava nařízení nebyla změněna.

127. Pasáž vyznačená kurzivou svědčí o tom, že incidenční přezkum platnosti dohody o rozhodčím řízení je vyloučený z působnosti nařízení Brusel I (přepřacované znění), protože kdyby tomu tak nebylo, byla by použitelná pravidla tohoto nařízení o uznávání a výkonu použitelná na rozhodnutí státních soudů týkající se platnosti rozhodčí dohody⁶⁹.

128. Tak tomu nebylo v případě výkladu podaného Soudním dvorem v rozsudku Allianz a Generali Assicurazioni Generali (EU:C:2009:69, bod 26)⁷⁰, v němž svůj názor, že samotné řízení zahájené společnostmi Allianz a Generali proti společnosti West Tankers u Tribunale di Siracusa v rozporu s rozhodčí dohodou spadá pod nařízení Brusel I, opřel o předpoklad, že incidenční přezkum platnosti rozhodčí dohody *je zahrnut* do působnosti uvedeného nařízení.

62 — Dokumenty 10609/12 JUSTCIV 209 CODEC 1495 a 10609/12 JUSTCIV 209 CODEC 1495 ADD 1.

63 — Viz čl. 1 odst. 2 písm. d) a čl. 29 odst. 4.

64 — Viz čl. 84 odst. 2.

65 — Legislativní usnesení Evropského parlamentu ze dne 20. listopadu 2012 k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (přepřacované znění) [P7_TA(2012)0412].

66 — Článek 73 odst. 2.

67 — Viz bod 117 tohoto stanoviska.

68 — Zvýraznění kurzivou provedeno autorem stanoviska.

69 — To je potvrzeno třetím pododstavcem, který stanoví, že „pokud soud členského státu [...] rozhodl, že rozhodčí dohoda je neplatná, neúčinná nebo nezpůsobilá k použití, nemělo by to bránit tomu, aby bylo *rozhodnutí soudu ve věci samé* uznáno a případně vykonáno v souladu s tímto nařízením“. Naopak rozhodnutí o příslušnosti (a rozhodčí dohoda) nepodléhá pravidlům pro uznávání a výkon uvedeného nařízení.

70 — Viz bod 81 tohoto stanoviska.

129. Soudní dvůr totiž uvedl:

„[...] pokud na základě předmětu sporu, tedy povahy práv, která mají být chráněna takovým řízením, jako je žaloba na náhradu škody, toto řízení spadá do rozsahu působnosti nařízení [Brusel I], *předběžná otázka týkající se použitelnosti dohody o rozhodčím řízení [rozhodčí dohody], včetně otázky týkající se zejména její platnosti, spadá rovněž do rozsahu působnosti tohoto nařízení*. Tento závěr potvrzuje bod 35 zprávy o přistoupení Řecké republiky k [Bruselské] úmluvě [...], předložené pány Evrigenisem a Kerameusem (Úř. věst. C 298, s. 1). Tato zpráva uvádí, že na *incidenční přezkum platnosti rozhodčí doložky požadovaný účastníkem řízení za účelem popření mezinárodní příslušnosti soudu, před kterým byl proti němu podán návrh na zahájení řízení podle Bruselské úmluvy, je třeba pohlížet tak, že spadá do působnosti poslední uvedené úmluvy*“⁷¹.

130. Nesdílím tedy stanovisko litevské a německé vlády, jakož i Komise, podle kterého nemá přepracované znění vliv na výklad podaný Soudním dvorem v bodě 24 rozsudku Allianz et Generali Assicurazioni Generali (EU:C:2009:69) ohledně vyloučení rozhodčího řízení z působnosti tohoto nařízení.

131. Nesouhlasím ani s názorem, který vyjádřila Komise na jednání, podle něhož je bod 26 tohoto rozsudku pouhým *obiter dictum*. Jedná se zcela naopak o ústřední bod rozsudku, na jehož základě Soudní dvůr zavedl použitelnost nařízení Brusel I a stanovil tak hranici mezi oblastí působnosti nařízení Brusel I a oblastí rozhodčího řízení.

132. Tento názor Komise mohu pochopit jen v souvislosti s jejími vlastními návrhy na vymezení hranice mezi oblastí rozhodčího řízení a oblastí působnosti nařízení Brusel I, které však byly zcela odmítnuty Parlamentem a Radou při přijímání přepracovaného znění Brusel I. Z legislativní historie popsané výše tedy vyplývá, že unijní zákonodárce měl v úmyslu poopravit hranici, kterou Soudní dvůr vytyčil mezi oblastí působnosti nařízení Brusel I a oblastí rozhodčího řízení⁷².

133. To znamená, že kdyby byla věc, ve které byl vydán rozsudek Allianz a Generali Assicurazioni Generali (EU:C:2009:69), podřízena režimu nařízení Brusel I (přepracované znění), mohl by Tribunale di Siracusa rozhodnout o meritě sporu na základě uvedeného nařízení až poté, co by rozhodl, že rozhodčí dohoda je neplatná, neúčinná nebo nezpůsobitelná k použití (což je možné podle čl. II odst. 3 Newyorské úmluvy z roku 1958)⁷³.

134. V takovém případě by nebyl „anti-suit injunction“, který byl předmětem rozsudku Allianz a Generali Assicurazioni Generali (EU:C:2009:69), považován za neslučitelný s nařízením Brusel I.

135. Podání žaloby k Tribunale di Siracusa, jejíž podstata spadá do oblasti působnosti nařízení Brusel I (otázka platnosti rozhodčí dohody je v takovém případě otázkou incidenční nebo předběžnou), by totiž nemělo dopad na pravomoc anglických soudů vydat „anti-suit injunctions“ ve prospěch rozhodčího řízení, protože podle druhého pododstavce bodu 12 odůvodnění je incidenční přezkum platnosti dohody o rozhodčím řízení vyloučen z působnosti tohoto nařízení, „bez ohledu na to, zda o této otázce [Tribunale di Siracusa] rozhodoval ve věci samé nebo jako o *předběžné*

71 — Zdůrazněno autorem tohoto stanoviska.

72 — V tomto smyslu viz Nuyts, A., „La refonte du règlement Bruxelles I“, 2013, svazek 102, *Revue critique du droit international privé*, s. 1, 15: („[...] [z druhého pododstavce bodu 12 odůvodnění] vyplývá, že rozhodnutí soudu o odmítnutí své příslušnosti založené na rozhodčí doložce je samo o sobě vyloučené z oblasti nařízení. Podle mého názoru je tedy třeba opustit výklad zastávaný v rozsudku *West Tankers* [...] Obrat v judikatuře *West Tankers* ohledně této otázky je třeba uvítat [...]).

73 — Viz usnesení Evropského parlamentu ze 7. září 2010 o provádění a přezkumu nařízení (ES) č. 44/2001 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech [P7_TA(2010)0304, bod M], podle kterého „různé vnitrostátní procedurální nástroje vyvinuté s cílem ochránit příslušnost pro rozhodčí řízení (soudní zákazy vést řízení v téže věci u jiného soudu [anti-suit injunctions], pokud neporušují volný pohyb osob a základní práva, prohlášení o platnosti rozhodčí doložky, přiznání odškodného za porušení rozhodčí doložky, negativní dopad „zásady Kompetenz-Kompetenz“ atd.) musí být i nadále k dispozici a že dopad těchto postupů a z nich vyplývajících soudních rozhodnutí v jiných členských státech musí být ponechán na právních předpisech těchto členských států, jak tomu bylo před rozsudkem ve věci *West Tankers*“.

*otázce*⁷⁴. Použití výrazu „předběžný“ jasně prokazuje, že druhý pododstavec se použije rovněž v případě, že soudu členského státu, tak jako tomu bylo u Tribunale di Siracusa, byla předložena žaloba o meritu sporu, na jejímž základě musí nejprve zkoumat svou příslušnost a přitom incidenčně nebo předběžně posoudit platnost rozhodčí dohody, která váže obě strany sporu.

136. Jak objasňuje třetí pododstavec uvedeného bodu odůvodnění, podle uvedeného nařízení může být uznáno a vykonáno pouze „rozhodnutí ve věci samé“⁷⁵. Závěr v tom smyslu, že „z důvodu možnosti, ať již pravděpodobné, či nikoli, že Tribunale di Siracusa rozhodne ve věci samé, by anglické soudy nemohly vydat „anti-suit injunction“ ve prospěch rozhodčího řízení, by měl nicméně právě za následek zachování účinků rozsudku Allianz a Generali Assicurazioni Generali (EU:C:2009:69), které chtěl unijní zákonodárce v přepracovaném znění vyloučit.

137. Závěr, že nařízení Brusel I (přepracované znění) umožňuje „anti-suit injunctions“ ve prospěch rozhodčího řízení je potvrzeno čtvrtým pododstavcem tohoto bodu odůvodnění, podle něhož „[t]oto nařízení by se nemělo vztahovat na žaloby nebo *související řízení týkající se zejména [...] vedení rozhodčího řízení nebo jakýchkoli jiných aspektů takového řízení, ani na [...] uznání nebo výkon rozhodčího nálezu* [...]“⁷⁶.

138. Tento pododstavec vylučuje nejen uznání a výkon rozhodčích nálezů z působnosti uvedeného nařízení, což nesporně vyjímá z jeho působnosti tuto věc, ale i související řízení, což se podle mého názoru zahrnuje „anti-suit injunctions“ vydané státními soudními orgány jakožto soudy nápomocnými rozhodčímu řízení.

139. V této souvislosti připomínám, že ve věci, ve které byl vydán rozsudek Allianz a Generali Assicurazioni Generali (EU:C:2009:69), byl House of Lords předložen návrh na vydání „anti-suit injunction“ jakožto soudu nápomocnému rozhodčímu řízení, což vyplynulo ze skutečnosti, že strany sporu stanovily sídlo rozhodčího soudu v jeho územním obvodu.

140. Vzhledem k tomu, že „anti-suit injunction“ je součástí opatření, která může soud v sídle rozhodčího soudu nařídit ve prospěch rozhodčího řízení za účelem zajištění jeho řádného průběhu, a představuje v tomto smyslu „související řízení týkající se [...] vedení rozhodčího řízení“, nelze již jeho zákaz odůvodnit na základě nařízení Brusel I (přepracované znění).

74 — Zvýraznění kurzivou provedeno autorem stanoviska. V tomto smyslu je řešení podle bodu 12 odůvodnění odlišné od řešení zvoleného v rozsudku Gothaer Allgemeine Versicherung a další (C-456/11, EU:C:2012:719, bod 41), v němž Soudní dvůr judikoval, že „rozhodnutím, jímž soud členského státu vzhledem k platnosti smluvního ustanovení o založení příslušnosti odmítl na jeho základě svou příslušnost, jsou tak soudy ostatních členských států vázány jak v případě rozhodnutí o nepříslušnosti tohoto soudu obsaženého ve výroku jeho rozhodnutí, tak v případě zjištění ohledně platnosti tohoto ustanovení obsažených v odůvodnění tohoto rozhodnutí, jež je nezbytnou oporou této výrokové části“. V této věci se totiž nejednalo o rozhodčí dohodu, ale o prorogační doložku, která na rozdíl od dohod o rozhodčím řízení, spadá do působnosti nařízení Brusel I (viz bod 23) a Úmluvy o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech, podepsané dne 30. října 2007, schválené jménem Unie rozhodnutím Rady 2009/430/ES ze dne 27. listopadu 2008 (Úř. věst. 2009, L 147, s. 1) a použitelné na tuto věc (bod 23). Naopak podle druhého pododstavce bodu 12 nařízení Brusel I (přepracované znění), pokud má být rozhodnutí členského státu prohlašující dohodu o rozhodčím řízení za neplatnou, neúčinnou nebo nezpůsobilou k použití, uznáno a vykonáno u soudů jiného členského státu, nebude moci být uznáno ani vykonáno na základě nařízení Brusel I. V tomto smyslu viz cour d'appel de Paris, 15. června 2006, Legal Department du Ministère de la Justice de la République d'Irak c. Sociétés Fincantieri Cantieri Navali Italiani, dostupný na následující adrese webových stránek: <http://www.legifrance.gouv.fr/affichJuriJudi.do?oldAction=rechJuriJudi&idTexte=JURITEXT000006951261&fastReqId=65424442&fastPos=9>

75 — To znamená, že v případě že rozhodnutí soudu členského státu, které prohlašuje rozhodčí dohodu za neplatnou, neúčinnou nebo nezpůsobilou k použití, a jímž je rozhodnuto o sporu ve věci samé, má být uznáno a vykonáno u soudů jiného členského státu, musí být uznáno a vykonáno v souladu s nařízením Brusel I. Avšak vzhledem k tomu, že je průběh rozhodčího řízení zpravidla rychlejší než řízení před státními soudy, je pravděpodobné, že dožádaný soud již ve stejném sporu uznal a vykonal rozhodčí nález ve věci samé. V takovém případě by již dožádaný soud nebyl povinen uznat a vykonat rozhodnutí státního soudu, neboť by rozhodčí nález měl povahu *res iudicata* [viz čl. 45 odst. 1 písm. c) nařízení Brusel I (přepracované znění)], podle něhož: „[...] uznání rozhodnutí odepře: [...] c) je-li rozhodnutí neslučitelné s rozhodnutím vydaným v dožádaném členském státě mezi týmiž stranami; [...]“.

76 — Zvýraznění kurzivou provedeno autorem stanoviska.

141. Z těchto důvodů se domnívám, že se přepracované znění vrátilo k výkladu ohledně vyloučení rozhodčího řízení z působnosti nařízení Brusel I podaný v rozsudku Rich (EU:C:1991:319, bod 18), podle něhož „smluvní strany zamýšlely *vyloučit rozhodčí řízení jakožto celou oblast*“⁷⁷. Nařízení Brusel I proto není použitelné ve sporu ve věci v původním řízení.

142. Toto řešení nijak nenarušuje užitečný účinek nařízení Brusel I, protože nebrání předkládajícímu soudu, aby „podle pravidel, která se na něj uplatní, sám určil, zda je příslušný rozhodnout spor, který mu byl předložen“⁷⁸. Naopak, ustanovení odst. 1 písm. a) a c) článku V Newyorské úmluvy z roku 1958 mu vedle odst. 2 písm. a) téhož článku, který mu přiznává možnost kontrolovat podle svého práva, zda spor předložený rozhodčímu soudu lze projednat v rozhodčím řízení, poskytuje i možnost přezkoumat pravomoc rozhodčího soudu.

143. V této souvislosti opakuji, že, jak uvedla francouzská vláda a Komise, předkládající soud odkazuje na litevské právo, podle něhož nemůže být otázka týkající se zahájení prošetřování činností právnické osoby předmětem rozhodčího řízení. Předkládající soud by tedy mohl odepřít uznání a výkon rozhodčího nálezu na základě článku V odst. 2 písm. a), a to samozřejmě bez položení předběžné otázky.

144. „Žalobci, který považuje [rozhodčí dohodu] za neplatnou, neúčinnou nebo nezpůsobitou k použití, by [tedy] [ne]byl uzavřen přístup ke státnímu soudnímu orgánu“⁷⁹.

145. K tomu bych rád dodal, že toto objasnění vyloučení rozhodčího řízení v nařízení Brusel I (přepracované znění) je součástí úsilí o předcházení zdržovacím taktikám stran, které v rozporu se svými smluvními závazky zahájí řízení u soudu členského státu, který je zjevně nepříslušný, což jsou taktiky, které byly předmětem debat v řízení, v nichž byly vydány rozsudky Gasser (C-116/02, EU:C:2003:657)⁸⁰, Turner (EU:C:2004:228)⁸¹, jakož i Allianz a Generali Assicurazioni Generali (EU:C:2009:69).

146. Nařízení Brusel I (přepracované znění) tak zavádí nový čl. 31 odst. 2, který stanoví, že „je-li řízení zahájeno u soudu členského státu, jemuž dohoda uvedená v článku 25 svěřuje výlučnou příslušnost, přeruší soudy jiného členského státu řízení, dokud soud, u něhož bylo zahájeno řízení na základě dohody, neprohlásí, že podle dohody není příslušný“. Podle třetího odstavce tohoto článku platí, že „[u]rčil-li soud stanovený v dohodě svou příslušnost v souladu s dohodou, soud jiného členského státu se prohlásí za nepříslušný ve prospěch tohoto soudu“.

77 — Zdůrazněno autorem tohoto stanoviska.

78 — Rozsudek Allianz et Generali Assicurazioni Generali (EU:C:2009:69, bod 29).

79 — Rozsudek Allianz et Generali Assicurazioni Generali (EU:C:2009:69, bod 31).

80 — V této věci Soudní dvůr na základě „důvěry, kterou smluvní státy vzájemně vkládají ve své právní systémy a své soudní orgány“, na níž spočívá Bruselská úmluva, jakož i na základě „právní jistoty“ (bod 72), odmítl, aby „nepřiměřeně dlouhá“ doba trvání (bod 73) soudních řízení ve státě sídla soudu, jemuž byl spor předložen jako prvnímu, mohla mít jakýkoli dopad na uplatnění této úmluvy, a zamítl tvrzení založené na „zdržovacích praktikách stran, které se snaží o prodloužení doby pro vyřešení sporu ve věci samé, a podávají tedy žalobu u soudu, o němž vědí, že je nepříslušný z důvodu existující prorogační doložky“ (bod 53). Ke kritice tohoto rozsudku a riziku „forum shopping“ u nepříslušných soudů ze strany účastníků řízení nejednajících v dobré víře, viz Franzosi, M. „Worldwide patent litigation and the Italian torpedo“, *European Intellectual Property Review*, 1997, svazek 7, s. 382, 385; Véron, P., „ECJ Restores Torpedo Power“, *International Review of Intellectual Property and Competition Law*, 2004, svazek 35, s. 638, 638 a 639; Muir Watt, H., „Erich Gasser GmbH c. MISAT Srl“, *Revue critique de droit international privé*, 2004, svazek 93, s. 444, 463.

81 — Stran kritiky k tomuto rozsudku kladoucím důraz na možnosti poskytované Bruselskou úmluvou (nebo nařízením Brusel I, které ji nahradilo) subjektům nejednajícím v dobré víře, bránit rychlému a spravedlivému řešení sporů, viz Lord Mance, *Exclusive Jurisdiction Agreements and European Ideals*, *Law Quarterly Review*, 2004, svazek 120, s. 357; Fentiman, R., „Access to Justice and Parallel Proceedings in Europe“, *Cambridge Law Journal*, 2004, svazek 63, s. 312; Romano, G. P., „Le principe de sécurité juridique à l'épreuve des arrêts Gasser et Owusu“, *Cahiers de droit européen*, 2008, s. 175, 209 a 210.

147. Jak uvádí bod 22 odůvodnění uvedeného nařízení⁸², neumožní již tato nová ustanovení řešení formulované Soudním dvorem v rozsudku Gasser (EU:C:2003:657), ve kterém bylo judikováno, že soud, u něhož bylo řízení zahájeno později, který je však výlučně příslušný na základě prorogační doložky, nemůže odchylně od pravidel překážky věci zahájené rozhodnout o sporu, aniž vyčká, dokud se soud, jemuž byla věc předložena jako prvnímu, neprohlásí za nepříslušný.

148. Odpovědí nařízení Brusel I (přepracované znění) na zdržovací praktiky, jejichž cílem je obejít prorogační doložku, je upřednostnění soudu určeného v prorogační doložce zakládající výlučnou příslušnost, i když mu věc byla předložena až jako druhému pořadí. To znamená, že rozhodčí soudy a soudy členských států jakožto soudy nápomocné rozhodčímu řízení mohou přijímat opatření nezbytná k zajištění účinnosti rozhodčího řízení, aniž tomu brání nařízení Brusel I.

149. Pokud jde o porušení rozhodčí dohody, spočívá odpověď uvedeného nařízení v úplném vyloučení rozhodčího řízení z jeho působnosti, takže incidenční kontrola platnosti této dohody nespadá do jeho působnosti, a dále v odkázání účastníků řízení na rozhodčí řízení.

150. Bod 12 odůvodnění, který téměř doslova převzal znění článku II odst. 3 Newyorské úmluvy z roku 1958, uvádí totiž v prvním pododstavci, že „[ž]ádné ustanovení tohoto nařízení by nemělo bránit soudům členského státu, je-li u nich podána žaloba ve věci, ohledně které strany uzavřely rozhodčí dohodu, aby v souladu s vnitrostátním právem odkázaly strany na rozhodčí řízení nebo řízení přerušily nebo zastavily a přezkoumaly, zda je rozhodčí dohoda neplatná, neúčinná nebo nezpůsobila k použití“.

151. Jak uvádí francouzská vláda v písemné odpovědi na otázky Soudního dvora, tento pododstavec bodu 12 odůvodnění znamená, že kromě případu *zjevné* neplatnosti nebo nepoužitelnosti rozhodčí dohody musejí být strany povinny tuto dohodu respektovat, a být tedy odkázány na řízení před rozhodčím soudem, který rozhodne o své příslušnosti⁸³, přičemž státní soudní orgán bude mít příležitost přezkoumat platnost této doložky během řízení o uznání a výkonu rozhodčího nálezu⁸⁴.

152. Tento postoj zcela odpovídá článku II odst. 3 Newyorské úmluvy z roku 1958, podle něhož: „[s]oud Smluvního státu, u něhož byla podána žaloba v záležitosti, o níž strany uzavřely dohodu [o rozhodčím řízení] ve smyslu tohoto článku, odkáže strany na rozhodčí řízení [...]“. Toto odkázání stran je „povinné a nemůže být ponecháno na diskreční pravomoci státních soudních orgánů“⁸⁵, kromě případů, kdy je rozhodčí dohoda „neplatná, neúčinná nebo nezpůsobila k použití“.

82 — „Pro posílení účinnosti dohod o výlučné volbě soudu a zabránění nekalým praktikám při vedení sporu je třeba stanovit výjimku z obecného ustanovení o litispendenci, aby bylo možné uspokojivě řešit konkrétní situace, v něž mohou vyústit souběžná řízení. Tak je tomu v situaci, kdy u soudu, který nebyl určen v dohodě o výlučné volbě soudu, bylo zahájeno řízení a později bylo u takto určeného soudu zahájeno řízení v téže věci mezi týmiž stranami. V takovém případě je soud, u něhož bylo řízení zahájeno jako první, povinen přerušit řízení, jakmile určený soud zahájil řízení, a dokud takto určený soud neprohlásí, že podle dohody o výlučné volbě soudu není příslušný. Tím se má zajistit, aby v takových případech byla dána určenému soudu přednost v rozhodování o platnosti dohody a o rozsahu uplatnění dohody na spory probíhající u tohoto soudu. Určený soud by měl mít možnost zahájit soudní řízení bez ohledu na to, zda jiný než určený soud již rozhodl o přerušení řízení.“ Zdůrazněno autorem tohoto stanoviska.

83 — Odkazuji v tomto smyslu na právo platné ve Francii, která je jednou z průkopnických zemí rozhodčího řízení, podle něhož platí, že je-li spor, na který se vztahuje rozhodčí dohoda, předložen francouzskému soudu, prohlásí se tento soud za *nepříslušný*, kromě případu, že věc ještě nebyla předložena rozhodčímu soudu a rozhodčí dohoda je zjevně neplatná či nepoužitelná (články 1448 a 1506-A code de procédure civile (občanského soudního řádu)). V tomto smyslu viz Gaillard, E. a de Lapasse, P., „Le nouveau droit français de l'arbitrage interne et international“, *Recueil Dalloz*, 2011, svazek. 3, s. 175 až 192.

84 — Viz článek V odst. 1, písm. a) a c) Newyorské úmluvy.

85 — Příručka Komise OSN pro mezinárodní obchodní právo (UNCITRAL) k Úmluvě o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů (New York, 1958): výňatek, příručka k článku II, bod 61 (UNGA A/CN.9/814/Add.2), která je dostupná na následující webové stránce: <http://www.newyorkconvention1958.org/pdf/II-English-140211.pdf>

Jakožto hlavní soudní orgán systému Organizace spojených národů v oblasti mezinárodního obchodního práva vypracovává UNCITRAL moderní, spravedlivá a harmonizovaná pravidla o obchodních operacích, včetně Newyorské úmluvy z roku 1958.

b) Rozhodčí soudy nemohou být vázány zásadou vzájemné důvěry, která je součástí nařízení Brusel I

153. I kdyby se Soudní dvůr rozhodl, že nezohlední nařízení Brusel I (přepřacované znění) ani že se nepřikloní k výkladu, jež jsem navrhl, domnívám se, že řešení obsažené v rozsudku Allianz a Generali Assicurazioni Generali (EU:C:2009:69) nelze použít na „anti-suit injunctions“ vydané rozhodčími soudy, jejichž uznání a výkon spadají do působnosti Newyorské úmluvy z roku 1958. Toto řešení by se tedy omezilo na případ, kdy je „anti-suit injunction“ vydán soudem členského státu proti řízení probíhajícímu před soudem jiného členského státu.

154. Jak uvádí Gazprom, francouzská vláda a vláda Spojeného království, jakož i Švýcarská konfederace a Komise, Rozhodčí soud, který projednává tuto věc, nepodléhá nařízení Brusel I a není vázán ani tímto nařízením, ani zásadou vzájemné důvěry, která se uplatňuje mezi soudy členských států. Kromě toho nejsou jeho nálezy předmětem uznání ani výkonu podle ustanovení tohoto nařízení⁸⁶.

155. Kromě toho, co jiného by mohl učinit rozhodčí soud, pokud má za to, že rozhodčí dohoda, z níž vyvozuje svou příslušnost, byla porušena některou ze stran, než této straně nařídit, aby tuto dohodu respektovala a předkládala rozhodcům všechny své žaloby, na které se tato dohoda vztahuje? „Anti-suit injunction“ je tedy jediným účinným prostředkem nápravy, který má rozhodčí soud k dispozici, aby vyhověl straně, která má za to, že druhá smluvní strana porušila rozhodčí dohodu⁸⁷.

156. To platí tím spíše v projednávaném případě, když, jak tvrdí Rozhodčí soud, „[ministerstvo energetiky] nezpochybňuje pravomoc Rozhodčího soudu nařídit výkon, pokud má tento za to, že [ministerstvo energetiky] porušilo rozhodčí dohodu obsaženou v [dohodě o prodeji a nákupu akcií.]. Rozhodčí soud dospěl tedy k závěru, že má pravomoc uložit ministerstvu povinnost nepodát u [Vilniaus apygardos teismas] žalobu, která by mohla mít dopad na práva akcionářů, na něž se vztahuje [uvedená dohoda]“⁸⁸.

157. Navrhuji tedy Soudnímu dvoru, aby na první předběžnou otázku odpověděl záporně. Uznání a výkon rozhodčího nálezu dotčeného ve věci v původním řízení spadá podle mého názoru výlučně do působnosti Newyorské úmluvy z roku 1958.

C – Ke druhé otázce

158. Vzhledem k tomu, že druhá otázka předkládajícího soudu byla položena pouze pro případ kladné odpovědi na otázku první, není třeba na ni odpovídat.

86 — Platí to ostatně i pro rozhodnutí soudů členských států o vykonatelnosti rozhodčích nálezů, protože nejsou rozhodnutími ve smyslu článku 32 nařízení Brusel I. Je pravda, že v rozsudku Gothaer Allgemeine Versicherung a další (EU:C:2012:719, body 23 a 24) Soudní dvůr judikoval, že „rozhodnutím se rozumí každé rozhodnutí vydané soudem členského státu bez ohledu na obsah dotčeného rozhodnutí“. Jak ovšem uvedly německá a francouzská vláda, jakož i vláda Spojeného království na jednání, nemůže existovat rozhodnutí o vykonatelnosti určitého rozhodnutí o vykonatelnosti. Vzhledem k tomu, že přezkum rozhodnutí soudem příslušným k prohlášení o vykonatelnosti je podle režimu nařízení Brusel I omezenější než podle Newyorské úmluvy z roku 1958, znamenalo by připuštění možnosti, aby rozhodnutí o vykonatelnosti rozhodčího nálezu byla uznána a vykonána v souladu s ustanoveními tohoto nařízení, že soudy členských států budou ve skutečnosti zbaveny práva jim přiznaného uvedenou úmluvou, aby samy přezkumovaly rozhodčí nálezy na základě kritérií uvedených v článku V uvedené úmluvy.

87 — Domnívám se, že by bylo s nařízením Brusel I slučitelné, kdyby rozhodčí nebo státní soud mohl na žádost poškozené strany a za předpokladu, že to umožňuje právo použitelné na dohodu o rozhodčím řízení, uložit straně, která zahájila řízení u státních soudů v rozporu s touto dohodou, povinnost nahradit škodu ve výši částky, kterou by případně uložily poškozené straně. Tak je tomu například v anglickém právu: *Mantovani v Carapelli SpA* [1980] 1 Lloyd's Rep 375 (CA). *Mutatis mutandis* platí pro porušení doložky o založení příslušnosti: *Union Discount Co v Zwoller* [2001] EWCA Civ 1755, [2002] 1 WLR 1517; *Donohue v Armco Inc* [2001] UKHL 64, [2002] 1 Lloyd's Rep 425. V tomto smyslu viz usnesení Evropského parlamentu ze 7. září 2010 o provádění a přezkumu nařízení Rady (ES) č. 44/2001 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech [P7_TA(2010)0304, bod M].

88 — Rozhodčí nálezy, bod 266: „The Tribunal notes that Respondent does not challenge the Tribunal's power to order specific performance if it finds that Respondent has breached the arbitration clause in the [Shareholders Agreement]. As a consequence, the Tribunal finds that it has jurisdiction to order the Ministry not to bring a request before the Lithuanian Court that could affect the rights of the shareholders under the [Shareholders Agreement]“.

159. Navíc, jak poznamenává francouzská vláda, tato otázka předpokládá situaci, v níž je na rozdíl od skutkového stavu ve věci v původním řízení „anti-suit injunction“ vydán ve sporu, který probíhá u soudů jiného členského státu než u soudů Litevské republiky. Tato otázka má proto hypotetický charakter, a musí být podle ustálené judikatury prohlášena za nepřipustnou⁸⁹.

D – Ke třetí otázce

160. Pro případ, že by Soudní dvůr rozhodl, že nařízení Brusel I není v projednávaném případě použitelné a že s ním každopádně není v rozporu „anti-suit injunction“ vydaný rozhodčím soudem, bude nezbytné odpovědět na třetí předběžnou otázku.

161. Svou třetí otázkou se předkládající soud táže, zda ve snaze zajistit přednost unijního práva a plnou účinnost nařízení Brusel I, může odmítnout uznat rozhodčí nález, pokud tento nález omezuje právo vnitrostátního soudu vyslovit se ke své příslušnosti a pravomocem ve věci spadající do působnosti tohoto nařízení.

162. Jak jsem již uvedl v bodě 45 tohoto stanoviska, předkládajícímu soudu byl předložen kasační opravný prostředek namířený proti rozhodnutí Lietuvos apeliacinis teismas, kterým tento soud potvrdil rozhodnutí Vilniaus apygardos teismas provést prošetření činnosti společnosti Lietuvos dujos. Připomínám, že jsem ve svých úvodních poznámkách vycházel z předpokladu, že se předložení věci Vilniaus apygardos teismas opíralo o správný základ nařízení Brusel I⁹⁰.

163. Třetí otázka musí být tedy chápána v tom smyslu, že se jejím prostřednictvím předkládající soud táže, zda je nutno pojem „veřejný pořádek“ uvedený v článku V odst. 2 písm. b) Newyorské úmluvy z roku 1958⁹¹ vykládat tak, že se neuzná a nevykoná rozhodčí nález obsahující „anti-suit injunction“, když omezuje, jak uvádí předkládající soud na straně 10 své žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce, jeho právo vyslovit se k vlastní příslušnosti.

164. Před touto analýzou bych rád zopakoval, že předkládající soud nemusel pro účely odepření uznání a výkonu rozhodčího nálezu odkazovat na pojem „veřejný pořádek“ podle Newyorské úmluvy z roku 1958, jak uvádí francouzská vláda a Komise.

165. Jak uvádí samotný předkládající soud na straně 9 své žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce, prošetřování činností právnické osoby nemůže být předmětem rozhodčí řízení. To znamená, že jak již rozhodl Lietuvos apeliacinis teismas⁹², lze uznání a výkon dotčeného rozhodčího nálezu odepřít na základě článku V odst. 2 písm. a) Newyorské úmluvy z roku 1958⁹³.

1. Pojem „veřejný pořádek“

166. Podle článku V odst. 2 písm. b) Newyorské úmluvy z roku 1958 lze uznání a výkon rozhodčího nálezu odepřít také tehdy, „jestliže příslušný orgán země, kde se žádá o uznání a výkon, zjistí: [...] [ž]e uznání nebo výkon nálezu by byl v rozporu s veřejným pořádkem této země“.

89 — Viz rozsudky PreussenElektra (C-379/98, EU:C:2001:160, bod 39); Owusu (EU:C:2005:120, bod 50); Régie Networks (C-333/07, EU:C:2008:764, bod 46); Melki et Abdeli (C-188/10 a C-189/10, EU:C:2010:363, bod 27); Unió de Pagesos de Catalunya (C-197/10, EU:C:2011:590, bod 17), jakož i Radu (C-396/11, EU:C:2013:39, bod 22).

90 — Viz bod 57 tohoto stanoviska.

91 — „Uznání a výkon rozhodčího nálezu mohou být také odepřeny, jestliže příslušný orgán země, kde se žádá o uznání a výkon zjistí: [...] b) že uznání nebo výkon nálezu by byl v rozporu s veřejným pořádkem této země.“

92 — Viz body 41 až 43 tohoto stanoviska.

93 — „Uznání a výkon rozhodčího nálezu mohou být také odepřeny, jestliže příslušný orgán země, kde se žádá o uznání a výkon, zjistí: „a) že předmět sporu nemůže být předmětem rozhodčího řízení podle práva této země; [...]““. Viz body 59 až 61 tohoto stanoviska.

167. Vzhledem k tomu, že pojem „veřejný pořádek“ není touto dohodou definován, přísluší jeho definice soudům smluvních států. Jak ovšem uvedla UNCITRAL ve své příručce k uvedené úmluvě, je tento pojem obecně definován úzce jako „pojistka, která má být použita za takových výjimečných okolností, kdy nebude v určitém právním řádu možné uznat a vykonat rozhodčí nález bez upuštění od samotných základů, na kterých tento řád spočívá“⁹⁴. Tato příručka odkazuje na definici veřejného pořádku podanou United States Court of Appeals, Second Circuit, podle níž „[m]ůže být výkon cizího rozhodčího nálezu odepřen [z důvodu veřejného pořádku] pouze v případě, že by tento výkon v zemi soudu porušoval nejelementárnější pojmy morálky a spravedlnosti“⁹⁵.

168. Rovněž soudy členských států definují pojem „veřejný pořádek“ úzce. Například podle cour d'appel de Paris (odvolacího soudu v Paříži), který je pověřený uznáváním a výkonem zahraničních rozhodčích nálezů ve Francii „zahrnuje francouzské pojetí mezinárodního veřejného pořádku veškerá pravidla a hodnoty, jejichž porušení nemůže francouzský právní řád strpět, a to ani v situacích mezinárodní povahy“⁹⁶.

169. Ve stejném duchu rozhodly taktéž německé soudy, že rozhodčí nález porušuje veřejný pořádek, jestliže „porušuje normu, která má dopad na základy německého veřejného a hospodářského života nebo nepřijatelně odporují německému pojetí spravedlnosti“⁹⁷.

170. Rovněž anglické soudy judikovaly, že pojem „veřejný pořádek“ zahrnuje případy, ve kterých „by výkon nálezu jasně narušoval veřejné blaho nebo by jej běžný, rozumný a dobře informovaný občan, v zájmu kterého je státní moc vykonávána, pravděpodobně pociťoval jako nepřístojný.“⁹⁸

171. Soudní dvůr vykládá stejným způsobem pojem „veřejný pořádek“ v oblasti uznávání a výkonu rozhodnutí v rámci čl. 34 odst. 1 nařízení Brusel I⁹⁹.

94 — Přeloženo autorem tohoto stanoviska z původního znění v anglickém jazyce příručky UNCITRAL k Úmluvě o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů (New York, 1958): výňatek, příručka k článku V odst. 2 písm. b), bod 4: („a safety valve to be used in those exceptional circumstances when it would be impossible for a legal system to recognize an award and enforce it without abandoning the very fundamentals on which it is based“), dostupná na následujících webových stránkách: <http://www.newyorkconvention1958.org/index.php?lvl=cmspage&pageid=11&provision=304>.

95 — Přeloženo autorem tohoto stanoviska z původního znění v anglickém jazyce rozsudku *Parsons & Whittemore Overseas v Société Générale de l'Industrie du Papier (RAKTA)* 508 F.2d 969, 974 (1974): („Enforcement of foreign arbitral awards may be denied on [the basis of public policy] only where enforcement would violate the forum state's most basic notions of morality and justice“). Tato definice veřejného pořádku byla převzata soudy vícero smluvních států: voir *BCB Holdings Limited and The Belize Bank Limited v The Attorney General of Belize* [2013] CCJ 5 (AJ) (Caribbean Court of Justice, Appellate Jurisdiction); *Traxys Europe SA v Balaji Coke Industry Pvt Ltd* [2012] FCA 276 (Federal Court, Australia); *Hebei Import & Export Corp v Polytek Engineering Co Ltd* [1999] 2 HKC 205 (Court of Final Appeal, Hong Kong); *Renusagar Power Co Ltd v General Electric Company & anor* 1994 AIR 860 (Supreme Court of India); *Brostrom Tankers AB v Factorias Vulcano SA*, (2005) XXX Ybk Com Arb 591 (High Court of Dublin, Ireland).

96 — Cour d'appel de Paris, 16. října 1997, *Agence pour la sécurité de la navigation aérienne en Afrique et à Madagascar c. M. N'DOYE Issakha*.

97 — Přeloženo autorem tohoto stanoviska z původního anglického znění příručky UNCITRAL k Úmluvě o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů (New York, 1958): výňatek, příručka k článku V odst. 2 písm. b), bod 9: („an award contravenes public policy when it violates a norm which affects the basis of German public and economic life or irreconcilably contradicts the German perception of justice“), která je k dispozici na následujících webových stránkách: (<http://www.newyorkconvention1958.org/index.php?lvl=cmspage&pageid=11&provision=304> à compléter) a citující rozsudky Oberlandesgericht München, 34 Sch 019/05, 28. listopadu 2005; Oberlandesgericht Düsseldorf, VI Sch (Kart) 1/02, 21. července 2004; Hanseatisches Oberlandesgericht Bremen, (2) Sch 04/99, 30. září 1999, a Bundesgerichtshof, III ZR 269/88, 18. ledna 1990.

98 — Přeloženo autorem tohoto stanoviska z původního anglického znění rozsudku *Deutsche Schachtbau-und Tiefbohrergesellschaft mbH v Shell International Petroleum Co Ltd* [1990] 1 AC 295 (Court of Appeal): („the enforcement of the award would be clearly injurious to the public good or, possibly, [...] enforcement would be wholly offensive to the ordinary reasonable and fully informed member of the public on whose behalf the powers of the state are exercised“).

99 — „Rozhodnutí se neuzná, je-li [...] uznání zjevně v rozporu s veřejným pořádkem členského státu, v němž se o uznání žádá“.

172. Podle ustálené judikatury se musí veřejný pořádek vykládat „restriktivně“¹⁰⁰ a dovolávat se tohoto pojmu „je možné pouze ve výjimečných případech“¹⁰¹. Proto je použití tohoto pojmu „přípustné pouze v případě, v němž by uznání nebo výkon rozhodnutí vydaného v jiném členském státě nepřijatelným způsobem narušovaly právní řád členského státu, v němž se o uznání žádá, tím, že by zasahovaly do některé základní zásady“¹⁰². Tento zásah „by musel představovat zjevné porušení právního pravidla považovaného v právním řádu členského státu, v němž se o uznání žádá, za zásadní, nebo porušení práva, které je v tomto právním řádu uznáváno za základní“¹⁰³.

173. I když je na předkládajícím soudu, aby vymezil pojem „veřejný pořádek“ spadající pod článek V odst. 2 písm. b) Newyorské úmluvy, měl již Soudní dvůr příležitost upřesnit, že při výkladu tohoto pojmu musejí členské státy přihlížet k některým ustanovením unijního práva, která jsou tak zásadní povahy, že jsou součástí evropského veřejného pořádku¹⁰⁴.

174. V rozsudcích *Eco Swiss* (C-126/97, EU:C:1999:269) a *Mostaza Claro* (C-168/05, EU:C:2006:675) povýšil Soudní dvůr článek 101 SFEU¹⁰⁵, jakož i směrnici Rady 93/13/EHS ze dne 5. dubna 1993 o nepřiměřených podmínkách [zneužívajících klauzulích] ve spotřebitelských smlouvách¹⁰⁶ na úroveň ustanovení veřejného pořádku z toho důvodu, že představují „základní ustanovení, kter[á] maj[í] zásadní význam pro plnění úkolů svěřených Společenství, a zejména pro fungování vnitřního trhu“¹⁰⁷.

175. Kromě základních práv, která mají podle judikatury Soudního dvora¹⁰⁸ povahu veřejného pořádku, však Soudní dvůr neurčil kritéria, podle nichž lze ustanovení unijního práva považovat za „základní“ nebo „zásadní“ ve smyslu jeho judikatury.

176. Podle názoru generální advokátky Kokott judikatura Soudního dvora vyžaduje, aby „[byly] chráněny *právní* zájmy či v každém případě zájmy *vyjádřené v právní normě*, které se dotýkají politického, ekonomického, sociálního nebo kulturního pořádku členského státu“¹⁰⁹. Na tomto základě měla generální advokátka za to, že „čistě hospodářské zájmy, jako je nebezpečí finančních škod, i kdyby byly velmi vysoké“ nemohou být kvalifikovány jakožto zájmy veřejného pořádku¹¹⁰.

100 — Rozsudek *Krombach* (C-7/98, EU:C:2000:164, bod 21). V tomto smyslu viz rovněž rozsudek *Solo Kleinmotoren* (C-414/92, EU:C:1994:221, bod 20).

101 — Rozsudek *Krombach* (EU:C:2000:164, bod 21). V tomto smyslu viz rovněž rozsudky *Hoffmann* (EU:C:1988:61, bod 21), jakož i *Hendrikman a Feyen* (C-78/95, EU:C:1996:380, bod 23).

102 — Rozsudek *Krombach* (EU:C:2000:164, bod 37). V tomto smyslu viz také rozsudky *Renault* (C-38/98, EU:C:2000:225, bod 30); *Apostolides* (C-420/07, EU:C:2009:271, bod 59) a *Trade Agency* (C-619/10, EU:C:2012:531, bod 51).

103 — *Krombach* (EU:C:2000:164, bod 37). V tomto smyslu viz rovněž rozsudky *Renault* (EU:C:2000:225, bod 30); *Apostolides* (EU:C:2009:271, bod 59), a *Trade Agency* (EU:C:2012:531, bod 51).

104 — Viz rozsudky *Eco Swiss* (C-126/97, EU:C:1999:269) a *Mostaza Claro* (EU:C:2006:675).

105 — V tomto ohledu poznamenávám, že se mi rozsudek *Eco Swiss* (EU:C:1999:269) nezdá být jednoduše slučitelný s rozsudkem *Renault* (EU:C:2000:225). Připomínám, že to, co ve věci, v níž byl vydán rozsudek *Renault* (EU:C:2000:225), vedlo soud státu, v němž se žádá o uznání, dotázat se na rozpor cizího rozhodnutí s veřejným pořádkem jeho státu, bylo pochybení, jehož se měl dopustit soud státu původu při uplatňování některých unijních pravidel, a zejména zásad volného pohybu zboží a svobodné hospodářské soutěže. Navzdory podobnosti problematiky této věci s věcí, ve které byl vydán rozsudek *Eco Swiss* (EU:C:1999:269), Soudní dvůr judikoval, že „soud státu, v němž se o uznání žádá, nemůže odmítnout uznat rozhodnutí vydané v jiném členském státě pouze z důvodu, že má za to, že v tomto rozhodnutí bylo vnitrostátní právo nebo právo Společenství použito nesprávně, neboť jinak by byl zpochybněn účel nařízení [Brusel I]“ (rozsudek *Renault*, EU:C:2000:225, bod 34; viz rovněž rozsudek *Apostolides*, EU:C:2009:271, bod 60). Nerozumím logice, podle níž je soud členského státu povinen zrušit rozhodčí nález v případě, že je neslučitelný s článkem 101 SFEU, avšak má povinnost uznat a vykonat rozhodnutí vydané soudem jiného členského státu, které je rovněž neslučitelné s unijním právem v oblasti práva hospodářské soutěže.

106 — Úř. věst. L 95, s. 29; Zvl. vyd. 15/02, s. 288.

107 — Rozsudek *Eco Swiss* (EU:C:1999:269, bod 36). V tomto smyslu viz rovněž rozsudek *Mostaza Claro* (EU:C:2006:675, bod 37).

108 — Viz rozsudky *Krombach* (EU:C:2000:164, body 25, 26, 38 a 39) a *Trade Agency* (EU:C:2012:531, bod 52).

109 — Stanovisko generální advokátky Kokott ve věci *flyLAL-Lithuanian Airlines* (C-302/13, EU:C:2014:2046, bod 84).

110 — Tamtéž (bod 85). V tomto smyslu viz rozsudek *flyLAL-Lithuanian Airlines* (C-302/13, EU:C:2014: 2319, bod 56).

177. Podle mého názoru je nutné klást důraz nikoli především na právní povahu zájmů chráněných veřejným pořádkem, ale spíše na otázku, zda se jedná o pravidla a hodnoty, jejichž *porušení nemůže* soud, který má uznat a vykonat rozhodnutí, *trpět*, protože by bylo nepřijatelné z hlediska svobodného a demokratického právního státu. Jedná se tedy o soubor „zásad, které patří mezi samotné základy právního řádu [Unie]“¹¹¹.

178. Vystává tedy otázka, zda jsou ustanovení nařízení Brusel I, která vyložil Soudní dvůr, a zejména zákaz „anti-suit injunctions“ součástí evropského veřejného pořádku.

179. Připomínám, že s ohledem na odpověď, kterou jsem navrhl podat na první předběžnou otázku, uplatňuje se tento zákaz v návaznosti na přepracované nařízení Brusel I nadále pouze vůči „anti-suit injunctions“, o které se jedná v rozsudku Turner (EU:C:2004:228)¹¹², tedy ty, které vydaly soudy členských států za účelem ochrany své vlastní příslušnosti v případě, že jim byly předloženy spory v souladu s ustanoveními nařízení Brusel I.

2. Tvoří ustanovení nařízení Brusel I o soudní příslušnosti v občanských a obchodních věcech součást evropského veřejného pořádku ve smyslu rozsudku Eco Swiss (EU:C:1999:269, body 36 až 39)?

180. Podle mého názoru nelze ustanovení nařízení Brusel I kvalifikovat jako ustanovení s povahou veřejného pořádku.

181. Zprv se nedomnívám, že nařízení Brusel I patří mezi základy právního řádu Unie, které jsou srovnatelné s těmi, jež uvedl Soudní dvůr v bodě 304 svého rozsudku Kadi a Al Barakaat International Foundation v. Rada a Komise (EU:C:2008:461). Nařízení Brusel I, jeho ustanovení o rozdělení příslušnosti mezi soudy členských států, jakož i jeho výkladové zásady, jako je vzájemná důvěra mezi soudy členských států, nejsou srovnatelné s dodržováním lidských práv, jejichž porušení by otřásl samotnými základy, na nichž spočívá právní řád Unie.

182. Zadruhé spolu s německou vládou nesouhlasím s výkladem rozsudků Eco Swiss (EU:C:1999:269, bod 36) a Mostaza Claro (EU:C:2006:675, bod 37), podle něhož postačuje samotná skutečnost, že určitá oblast spadá do výlučných nebo sdílených pravomocí Unie podle článků 3 SFEU a 4 SFEU, k povýšení ustanovení unijního práva na úroveň ustanovení veřejného pořádku. Kdyby tomu tak bylo, měl by povahu veřejného pořádku ve smyslu čl. V odst. 2 písm. b) Newyorské úmluvy z roku 1958 celý soubor unijního práva sahající od Listiny základních práv až po směrnici o tlakových zařízeních.

183. Zatřetí článek 23 nařízení Brusel I výslovně stanoví, že se strany mohou odchýlit od pravidel pro příslušnost upravených v tomto nařízení tak, že si pro rozhodnutí již vzniklého nebo budoucího sporu z určitého právního vztahu zvolí soudy jiného členského státu, než který by byl příslušný na základě uvedeného nařízení, za předpokladu, že tato doložka o založení příslušnosti není v rozporu s články 13, 17 a 21 (příslušnost ve věcech pojištění, příslušnost ve věcech spotřebitelských smluv a příslušnost pro individuální pracovní smlouvy) a neporušuje článek 22 (výlučná příslušnost¹¹³) uvedeného nařízení.

111 — Rozsudek Kadi a Al Barakaat International Foundation v. Rada a Komise (C-415/05 P, EU:C:2008:461, bod 304).

112 — Připomínám, že se tento rozsudek netýkal rozhodčího řízení.

113 — Jedná se o pravidla příslušnosti v oblasti věcných práv k nemovitostem a nájmu nemovitostí (odst. 1), v oblasti platnosti založení, nulity nebo zrušení společností nebo právnických osob se sídlem na území některého členského státu, nebo platnosti usnesení jejich orgánů (odst. 2), v oblasti platnosti zápisů do veřejných rejstříků (odst. 3), zápisu nebo platnosti patentů, ochranných známek a průmyslových vzorů nebo jiných podobných práv, která vyžadují udělení nebo zápis (odst. 4) a výkonu rozhodnutí (odst. 5).

184. V této souvislosti bylo uznáno, že jako pravidla s povahou veřejného pořádku lze kvalifikovat jen kogentní pravidla¹¹⁴. Je totiž obtížné si představit pravidlo, které je zahrnuto do základů právního řádu a nemělo by kogentní povahu. Ustanovení, které nemá imperativní charakter, však nelze každopádně považovat za pravidlo veřejného pořádku.

185. Kdyby žaloba podaná v projednávaném případě ministerstvem energetiky za účelem zahájení prošetření činností společnosti Lietuvos dujos spadala, jak tvrdí španělská vláda, do výlučné příslušnosti podle čl. 22 odst. 2 nařízení Brusel I, což ovšem neplatí¹¹⁵, nepředstavovalo by uznání a výkon rozhodčího nálezů zjevné porušení právního pravidla považovaného za zásadní v právním řádu Unie.

186. Jak každopádně uvedla německá vláda při jednání, skutečnost, že podle čl. 35 odst. 3 nařízení Brusel I „[n]elze hledisko veřejného pořádku [...] uplatnit v případě pravidel pro určení příslušnosti“ svědčí jasně o tom, že pravidla příslušnosti nemají charakter veřejného pořádku.

187. Pokud jde o argument týkající se porušení veřejného pořádku vycházející ze zákazu „anti-suit injunctions“, připomínám, že jak jsem uvedl v bodech 90 až 157 tohoto stanoviska, netýká se takový zákaz „anti-suits injunctions“ vydaných soudy členských států ve prospěch rozhodčího řízení a *a fortiori* „anti-suit injunctions“ vydaných rozhodčími soudy.

188. Na třetí otázku je tedy třeba odpovědět tak, že k odepření uznání a výkonu rozhodčího nálezů na základě čl. V odst. 2 písm. b) Newyorské úmluvy z roku 1958 nepostačuje skutečnost, že tento náález obsahuje takový „anti-suit injunction“, o který se jedná ve věci v původním řízení.

VI – Závěry

189. Navrhuji tedy Soudnímu dvoru, aby na předběžné otázky Lietuvos Aukščiausiasis Teismas odpověděl takto:

- „1) Nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech musí být vykládáno v tom smyslu, že soudu členského státu neukládá povinnost odepřít uznání a výkon ‚anti-suit injunction‘ vydaného rozhodčím soudem.
- 2) K odepření uznání a výkonu rozhodčího nálezů na základě čl. V odst. 2 písm. b) Newyorské úmluvy o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů, podepsané v New Yorku dne 10. června 1958, nepostačuje skutečnost, že tento náález obsahuje takový ‚anti-suit injunction‘, o jaký se jedná ve věci v původním řízení.“

114 — Viz příručka UNCITRAL k Úmluvě o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů (New York, 1958): výňatek, příručka k článku V odst. 2, písm. b), body 17 a 18, která je k dispozici na následujících webových stránkách (<http://www.newyorkconvention1958.org/index.php?lvl=cmsspage&pageid= 11&provision= 30>). V tomto smyslu viz rovněž Hanotiau B. a Caprasse, O., „Public Policy in International Commercial Arbitration“ v Gaillard, E. a Di Pietro, D., (eds), *Enforcement of Arbitration Agreements and International Arbitral Awards: The New York Convention in Practice*, Cameron May, Londýn, 2008, s. 787, 791 až 794.

115 — Požadavky předložené ministerstvem energetiky (zejména požadavek, aby bylo společnosti Lietuvos Dujos nařízeno zahájit jednání se společností Gazprom za účelem sjednání přiměřené a spravedlivé ceny za plyn) se netýkají platnosti založení, nulity či zrušení společnosti Lietuvos Dujos ani platnosti rozhodnutí jejích orgánů.